

70 LET PRÁVNÍ VĚDY NA STRÁNKÁCH ČASOPISU *ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE IURIDICA*

PAVEL MARŠÁLEK, VÁCLAV PAVLÍČEK,
MIROSLAV SEDLÁČEK, ALENA WINTEROVÁ,
STANISLAVA ČERNÁ, MONIKA PAUKNEROVÁ,
KRISTINA KOLDINSKÁ, JAN PICHRT, MARTIN KOPECKÝ,
RADIM BOHÁČ, ROMAN VYBÍRAL, VLADIMÍR PELC,
VOJTĚCH STEJSKAL, PAVEL ŠTURMA, MICHAL TOMÁŠEK

Abstract: **The Seventy Years of Legal Science in *Acta Universitatis Carolinae Iuridica***

The paper reflects on the seventy-year history of *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*, one of the oldest law reviews in the Czech Republic. It focuses on the changes in its content and scope in relation to social and political events, from ideological influences in its early years to its internationalization and inclusion in the Scopus database. The aim of the paper is to analyze the journal's development concerning various legal disciplines and highlight its role in aligning national law with EU law, as well as its significance for legal scholarship at both the national and international levels. Special attention is given to its contribution to the development of the theoretical foundations of national law and their practical application.

Keywords: *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*; Charles University Law Review; 70th anniversary; legal disciplines; legal science; national law; EU law; international law; Scopus database

Klíčová slova: *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*; právnický časopis Univerzity Karlovy; 70. výročí časopisu; právní obory; právní věda; vnitrostátní právo; evropské právo; mezinárodní právo; databáze Scopus

DOI: 10.14712/23366478.2025.1

1. ÚVOD¹

Časopis *Acta Universitatis Carolinae Iuridica* (dále jen „AUCI“, od roku 2015 vycházející také s anglickým podtitulem *Charles University Law Review*) byl založen v roce 1954. Má tedy za sebou sedmdesátiletou historii, což z něho činí jeden z nejstarších českých právnických časopisů. Od samotného počátku existence časopisu AUCI se na jeho stránkách pravidelně objevují také články i delší studie především od autorů, kteří působili na různých katedrách Právnické fakulty UK. Na rozdíl od jiných

¹ Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.

časopisů zde nebyla tak přísná stránková omezení, takže AUCI obsahují kratší i delší studie, které reflektují aktuální legislativní změny, ale také některá spíše nadčasová, teoretická témata. Přitom nešlo jen o běžná čísla časopisu (vycházející čtyřikrát ročně, s výjimkou období na začátku 90. let, kdy vycházelo 5 čísel), ale také často monografická čísla (původně označována *AUCI Monographia*). Později vycházela monografická čísla bez tohoto označení, ale obsahující skutečné monografie napsané typicky jedním autorem.

Jako tomu bylo i u jiných právnických časopisů a publikací, ani časopis AUCI nefungoval vždy jako čistě vědecké a odborné periodikum, ale byl ovlivňován společenskými a politickými změnami. V počátečním období se více projevoval ideologický vliv, ale i tehdy vycházely odborné právní texty. Uvolňování politické situace v 60. letech, zejména pak na jejich konci, se logicky také promítlo na stránkách AUCI, i když to nemělo dlouhého trvání. Je třeba však uznat, že vedle některých ideologicky poplatných textů si velká část článků také v 70. a 80. letech udržela odbornou úroveň.

Kvalitativní změna společnosti po roce 1989 pochopitelně otevřela nové možnosti publikování a nová témata, ať už v oblasti teorie a ústavního práva, mezinárodního práva (včetně vztahu k vnitrostátnímu právu), později také evropského práva, nebo reflektující změny v jednotlivých oborech soukromého a veřejného práva. Posiluje se komparativní přístup a témata související se sbližováním českého práva s právem EU, respektive po vstupu ČR do EU s aplikací unijního práva. Přicházejí také noví autoři působící na Právnické fakultě UK, jakož i externí a zahraniční autoři.

Z formálního hlediska přestala sice vycházet monografická řada AUCI, ale významná část čísel měla monotematický charakter. Přinášela články autorů působících na jedné katedře, nebo příspěvky účastníků konference či řešitelů grantových projektů. Významným milníkem bylo zařazení časopisu do prestižní databáze Scopus v roce 2021, což významně podpořilo jeho internacionalizaci a posílilo vědeckou prestiž. Tento úspěch umožnil zpřístupnění publikovaných článků širší odborné veřejnosti nejen v České republice, ale také v zahraničí. Současně dochází k posilování časopiseckého charakteru AUCI, posilování smíšených čísel na úkor monotematických, jakož i k přílivu článků zahraničních autorů (především anglicky psaných).

Cílem tohoto článku je tedy zmapovat a zhodnotit uplynulých 70 let časopisu AUCI z pohledu všech právních oborů zastoupených na jeho stránkách. Jednotlivé části, které reprezentují zastoupené právní obory, vycházejí z příspěvků přednesených na slavnostním rozšířeném zasedání redakční rady AUCI, které se konalo dne 5. 12. 2024 za účasti děkana PF UK prof. JUDr. Radima Boháče, Ph.D., a dalších hostů.

Autoři níže uvedených částí jsou především členové redakční rady a další významní představitelé jednotlivých právních oborů.

2. TEORIE PRÁVA A PRÁVNÍ UČENÍ²

Teorii práva náleželo na stránkách časopisu AUCI vždy důležité místo, a to v časech před listopadem 1989 i po něm. Kupodivu více to platí o předlistopadové době než o periodě následující. Stačí porovnat množství prací publikovaných v časopisu před tímto mezníkem a po něm.

Příčinu této disproporce ale nemůžeme hledat jen ve větší pracovitosti předlistopadových autorů a v odčerpání podstatné části publikací konkurenčními časopisy po r. 1989.³ Pravý důvod totiž spočíval v postavení a úkolech, které teorie práva (tehdy teorie státu a práva) měla v systému socialistické právní vědy a ve vztahu k právní praxi. Šlo o ideologicky se profilující a potřebám vládnoucí strany sloužící disciplínu, která měla státoprávní problematiku fundovat na bázi státní ideologie marxismu-leninismu, měla kritizovat buržoazní právní vědu a právo a položit základy socialistického práva. Proto se jednalo o disciplínu preferovanou a protěžovanou, které byla všude dělána cesta.⁴ Platilo to i pro AUCI, ačkoli zde hrála podstatnou roli i autorská „potence“ přispěvatelů. Ta byla u reprezentantů právněteoretických oborů značná, možná i vyšší než u zástupců ostatních právněvědních disciplín.⁵ Do snahy hojně publikovat se u právních teoretiků propisovala v turbulentních letech komunistického režimu také tendence vstupovat do diskuse o řešení aktuálních společenských problémů. Motivace k tomu bývala různá, zpravidla kombinace revolučního étosu a snahy se prosadit.

Vzhledem k těmto okolnostem není úroveň publikací uveřejňovaných v AUCI až do r. 1989 měřitelná standardními kritérii evaluace vědecké práce, jako je novost, aktuálnost, fundovanost a citovanost prací. Všechny totiž byly více nebo méně ideologické, jejich autoři vědomě nebo nevědomě sloužili komunistickému režimu. Měřeno dnešní optikou bychom se mohli legitimně ptát, zda šlo vůbec o vědu. Vždyť tehdejšímu vědeckému bádání chyběla svoboda a vědě autonomie. Cíl, obsah, metodu a v našem případě i výsledek určovala všemocná ideologie, politická objednávka a cenzura.⁶ Už fakt, že k otištění článku v AUCI potřeboval autor souhlas katedry, tedy byrokratického článku ovládajícího po sovětském vzoru jakoukoli pedagogickou a vědeckou aktivitu v příslušném oboru, svědčí o mnohém a nepotřebuje komentář.⁷

Přesto ale nemůžeme všechny práce publikované v AUCI do r. 1989 házet do jednoho pytle, protože by to znamenalo nežádoucí paušalizaci. Najdeme zde texty ryze ideologické a režimu poplatné i texty, kde ideologická východiska ustupovala do pozadí a autor aplikoval alespoň z části kritický přístup nebo i občanskou odvahu. Je jasné, že to bylo závislé nejen na autorovi, ale hlavně na panujících poměrech. V podstatě se

² Doc. JUDr. PhDr. Pavel Maršálek, Ph.D.

³ Srov. např. *Current Contents: Právník 1861–2006*. Praha: Policejní akademie ČR, 2007, s. 201 a násl.

⁴ Viz PŘIBÁŇ, J. Komunistická teorie státu a práva: kritický nástin strukturních znaků a vývoje československé právní teorie v období let 1948–89. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.). *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. Praha: Karolinum, 2004, s. 60 a násl.

⁵ BOURA, F. Ke stavu naší právní vědy. *Nová mysl*, 1954, č. 12, s. 1447 a násl.

⁶ K tomu KRÝSTUFEK, Z. Komunistické právo v Československu. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (eds.). *Komunistické právo v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 931.

⁷ KNAPP, V. *Proměny času*. Praha: Prospektrum, 1998, s. 129 a násl.

s tímto jevem můžeme shledat jen v dobách společenského uvolnění, kdy sevření režimu a ideologický tlak dočasně povolily.⁸

V prvních číslech AUCI byla patrná snaha autorů představit pokrokové myslitele minulosti, zkritizovat nejvýznamnější reakční právněfilozofické směry a rozvíjet marxisticko-leninskou doktrínu na úseku státu a práva.

Psaní o pokrokových osobnostech předchozích epoch bylo součástí hledání dobrých tradic minulosti, na něž se marx-leninská věda snažila navazovat. Mělo to totiž zlepšit její obraz, ukázat ji v tom nejlepší světlo – jako pokračovatelku pokrokových trendů věřejška v současnosti. V r. 1955 tak v AUCI vyšel rozsáhlý článek R. Foustky o Petru Chelčickém jako sociálně kritickém mysliteli, který ale nedospěl k plánu na revoluční řešení sociálních nespravedlností jako marxisté.⁹ O rok později se podobným způsobem rozepsal o Černyševského názorech na stát a právo F. Boura.¹⁰ V r. 1959 byla v časopisu publikována obsáhlá práce D. N. Pritta o básníku a revolucionáři z období anglické buržoazní revoluce Johnu Miltonovi.¹¹

Zatímco odkaz výše uvedených myslitelů byl interpretován jednostranně pokrokářsky, ideoví odpůrci marxismu byli podrobena sžíravé kritice jako reakce nebo hlasatelé nevědeckých názorů, kterým bylo cizí třídní myšlení. Z těchto pozic zkritizoval pojetí práva v masarykismu a sociáldemokratismu Z. Jičínský ve svém článku z r. 1958.¹² Jinak to ale byla kritika fundovaná, přemýšlivá a se znalostí věci. Srovnatelným způsobem psal o soudobých formálně pozitivistických teoriích práva a o českém normativismu V. Veverka.¹³ Jeho texty jsou ale oproti Jičínského pracím méně srozumitelné.

K rozvoji marx-leninské teorie státu a práva v prvním desetiletí existence časopisu nejvíce přispěli svými pracemi J. Boguszak a E. Kučera. J. Boguszak se v článku z r. 1954 zabýval státem, právem a právními institucemi ve společenské nadstavbě sice ideologicky, ale jinak neváhal za omyly a logické nedůslednosti tvrdě kritizovat kolegy i sovětskou právní vědu.¹⁴ Kučerovy práce o socialistickém státu (z r. 1957–1958) lze označit za ideologicky „pravověrné“.¹⁵

⁸ Blíže viz JIČÍNSKÝ, Z. *Právní myšlení v 60. letech a za normalizace*. Praha: Prospektrum, 1992. Autorova stanoviska jsou podložena vlastními zkušenostmi z angažování se v tehdejší oficiální právní vědě a politice, jakož i následně v disentu. Viz KUDRNA, J. Profesor Jičínský slaví devadesátiny. *Lidové noviny*. 2019, roč. 32, č. 47.

⁹ FOUSTKA, R. *Petra Chelčického názory na stát a právo*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1955, Vol. I, č. 3.

¹⁰ BOURA, F. Černyševského názory na stát a právo. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1956, Vol. II, č. 1, s. 1–20.

¹¹ PRITT, D. N. *John Milton, poet and revolutionary*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1959, Vol. VI, č. 3.

¹² JIČÍNSKÝ, Z. Pojetí práva v masarykismu a sociáldemokratismu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1958, Vol. IV, č. 2, s. 57–114.

¹³ VEVERKA, V. Filosofie české normativní školy. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1961, Vol. VII, č. 3, s. 29–77; VEVERKA, V. Charakter soudobých formálně pozitivistických teorií práva v západní Evropě. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1963, Vol. IX, č. 2, s. 3–72.

¹⁴ BOGUSZAK, J. *Stát, právo a právní instituce v soustavě společenské nadstavby*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1954, č. 10.

¹⁵ KUČERA, E. Socialistický stát. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1957, Vol. III, č. 3, s. 33–66; KUČERA, E. Formy socialistického státu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1958, Vol. IV, č. 3, s. 203–260.

60. léta byla ve znamení společenského uvolnění a částečné deideologizace. Rodil se projekt socialismu s lidskou tvář. Odrazilo se to i na stránkách AUCI. Tématem se místo diktatury proletariátu stával všelidový stát. Socialistická zákonnost už nebyla chápána jen jako funkce socialistického státu s těžištěm v represii vůči nepřítelům, ale přibližovala se tradičnímu pojetí zákonnosti. Z navýsost politického pojmu se opět stával pojem právní.¹⁶ V komparativním pohledu se zabýval problematikou socialistické zákonnosti a právního státu J. Boguszak v článku z r. 1967.¹⁷ Připomněl jejich společný jmenovatel, jímž byla legalita, a nezbytnou sociální dimenzi. Revidována byla z části také minulost, jak bylo vidět z článku J. Mečla z téhož roku o formování sovětského právního myšlení ve 20. a 30. letech 20. století. Na milost byli vzati sovětské právní teoretici Stučka a Pašukanis, zavržen byl naopak Vyšinskij.¹⁸ Na pořadu dne se ocitla redefinice práva. Už se mnohdy nehovořilo o vůli pracujícího lidu povýšené na zákon, ale o složitě podmíněném sociálním fenoménu. Hledaly se i nové metody jeho výzkumu. V časopisu se rozproudila diskuse o využitelnosti kybernetiky v právu, které se účastnili V. Knapp, I. Bystřina, V. Vrecion a další.¹⁹ Ideologicky smířlivější byl dokonce i E. Kučera, jak dal najevo v článku z r. 1968.²⁰ Zcela neideologickými tématy se zabýval O. Weinberger (jevem pseudohomonymie v r. 1965, pojmem zájmu a jeho teleologickou explikací v r. 1969).²¹ S dozríváním uvolněné atmosféry 60. let se bylo možné setkat ještě krátce po srpnové invazi v r. 1968 a potlačení obrodného procesu. Publikáční stroj měl jistou míru setrvačnosti.

Normalizační obrat v AUCI v 70. letech předznamenal na jejich počátku návrat k Leninovi²² a k dalším klasikům. Někteří autoři se publikací podobných textů chtěli zachránit před vyhozením z práce, u dalších to byla sázka na profesní vzestup. Zvláště publikačně aktivní byl E. Kučera (v monografii o klasicích a proletářské politické společnosti a v článcích o buržoazním právu za kapitalismu volné soutěže nebo o systému práva).²³ Tomuto trendu korespondovaly práce nemnoha zahraničních autorů – I. A. Isajeva, který kritizoval buržoazní právní koncepci období NEPu,²⁴ a A. A. Plotniekse,

¹⁶ Více o tom JIČÍNSKÝ, Z. *Právní myšlení v 60. letech a za normalizace*. Praha: Prospektrum, 1992.

¹⁷ BOGUSZAK, J. Socialistická zákonnost, právní stát a sociálně právní stát (Studie právně komparatistická). *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1967, Vol. XIV, č. 2, s. 109–144.

¹⁸ MEČL, J. Poznámky k dějinám ideologií v SSSR. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1967, Vol. XIV, č. 2, s. 193–204.

¹⁹ Viz *K problémům aplikace logiky a kybernetiky v oboru práva*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1965, Vol. XII, č. 3; VRECIÓN, V. K teoretickým otázkám aplikace kybernetiky v oblasti státu a práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1968, Vol. XV, č. 2, s. 137–161.

²⁰ KUČERA, E. Panství nebo hegemonie třídy a stát. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1968, Vol. XV, č. 3, s. 3–26.

²¹ WEINBERGER, O. O pseudohomonymii. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1965, Vol. XII, č. 3, s. 267–286; WEINBERGER, O. Pojem zájmu a jeho teleologická explikace. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1969, Vol. XVI, č. 3, s. 3–16.

²² Viz *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1970, Vol. XVI, č. 1 věnované Leninovi.

²³ KUČERA, E. *Marx a Engels o proletářské politické společnosti*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XII*. 1970; KUČERA, E. Vznik, podstata a charakteristické rysy buržoazního práva zejména za kapitalismu volné soutěže. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1973, Vol. IXX, č. 3, s. 159–188; KUČERA, E. K obecné teorii systému práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1974, Vol. XX, č. 1, s. 3–32.

²⁴ ISAJEV, I. A. Ke kritice buržoazních právních koncepcí období NEPu („eurasijci“ a „mladorusové“). *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1978, Vol. XXIV, č. 1, s. 3–32.

velebícího revoluční zákonnost po VŘSR.²⁵ Tato díla byla dokonalou antitezí prací ze 60. let. Jen málokterá práce z tohoto období vykazovala skutečnou vědeckou úroveň a nebyla jen normalizačním škvářem, citujícím převážně sjezdová usnesení. Ocenění si zaslouží např. článek P. Hlavsy o angloamerickém soudnictví z r. 1972²⁶ nebo monografie J. Čapka, vydaná pod hlavičkou AUCI v r. 1976, kritizující teorii právního realismu.²⁷ Když si člověk odmyslí nemnoho povinného ideologického balastu, tak by tyto práce mohly vyjít i dnes. To ale nelze říci o další monografii AUCI z r. 1978 J. Slunéčkové zabývající se neprávními normativními systémy a socialistickým právem. Její slabinou nebyl jen ideologický charakter, ale i pojmová neujasněnost.²⁸

Podobná byla situace v 80. letech. Na jedné straně vyšla v AUCI zajímavá monografie J. Čapka o interpretaci socialistického práva (1983),²⁹ kde slovo „socialistického“ bylo nadbytečné, na druhé straně byla otištěna ideologicky poplatná monografie J. Slunéčkové o právním vědomí (1985).³⁰ Monografie J. El-Dunii o teoretických otázkách právní odpovědnosti se sice zabývala neideologickým tématem, ovšem čerpala jen z naší a sovětské právní vědy, jakož i ze sjezdových usnesení.³¹ Vyslovenou úlitbu režimu představovaly články E. Kučery a V. Veverky týkající se socialistické zákonnosti.³² Sklonek 80. let poznamenal vliv pokusů o přestavbu komunistického režimu. V r. 1986 bylo v AUCI publikováno dvojčísí zaměřené na multidvětvový výzkum efektivnosti socialistického práva.³³ Tento projekt se věnoval tematice nepřilíh zpracovávané a pozoruhodné tím, že zkoumala „vědecky“ koncipované právo, o kterém se do té doby předpokládalo, že nemůže neuspět nebo selhat. To, že představový duch mnoho nezměnil, dokládalo zvláštní číslo časopisu nazvané „Tvůrčí odkaz leninismu v řešení aktuálních otázek státu a práva“ z r. 1989.³⁴

Společenská transformace po r. 1989 našla výraz na stránkách AUCI v podobě článku J. Boguszaka o formování právního státu.³⁵ Pod jeho vlivem publikovali v časopisu

²⁵ PLOTNIEKS, A. A. Socialistická revoluce a zákonnost (teoretický aspekt). *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1981, Vol. XXVII, č. 1, s. 3–22.

²⁶ HLAVSA, P. K problematice angloamerického soudnictví. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1972, Vol. XVIII, č. 3, s. 191–232.

²⁷ ČAPEK, J. *Teorie „právního realismu“ (Kritická studie)*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XXIV*. 1976.

²⁸ SLUNÉČKOVÁ, J. *Neprávní normativní systémy a socialistické právo*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XXIX*. 1978.

²⁹ ČAPEK, J. *Interpretace socialistického práva (Základní teoretické otázky)*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XL*. 1983.

³⁰ SLUNÉČKOVÁ, J. *Právní vědomí (Výbrané problémy)*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XLV*. 1985.

³¹ EL-DUNIA, J. *K teoretickým otázkám právní odpovědnosti*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XLII*. 1984.

³² KUČERA, E. *Zdokonalování socialistické zákonnosti v etapě výstavby rozvinuté socialistické společnosti*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1982, Vol. XXVIII, č. 1, s. 3–52; VEVERKA, V. *Formování teoretických a praktických základů socialistické zákonnosti v díle V. I. Lenina*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1982, Vol. XXVIII, č. 1, s. 53–92.

³³ KUČERA, E. a kol. *Efektivnost socialistického práva*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1986, Vol. XXXII, č. 3–4.

³⁴ *Tvůrčí odkaz leninismu v řešení aktuálních otázek státu a práva*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1989, Vol. XXXV, č. 4.

³⁵ BOGUSZAK, J. K problematice formování právního státu ČSFR. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1990, Vol. XXXVI, č. 6, s. 3–16.

v r. 2002 jeho žáci – Z. Kühn velmi diskutovanou práci o kontinentálním a angloamerickém precedentu³⁶ a P. Maršálek článek o vztahu normativních systémů ve společnosti od minulosti k dnešku.³⁷

Právněteoretické problematice byla v dalších letech věnována některá celá čísla AUCI: č. 1/2014 zaměřené na vztah práva a politiky v kontextu aktuálních společenských proměn³⁸ a č. 4/2017 obsahující články vztahující se k životu a dílu spoluzakladatele normativismu Hanse Kelsena.³⁹ První uvedené speciální číslo bylo výsledkem mezioborové spolupráce českých vědců pod vedením J. Kysely a M. Kubáta, druhé pak produktem spolupráce učitelů pražské právnické fakulty s rakouskými kolegy, a to pod záštitou J. Kuklíka.

Postupně v AUCI začali uveřejňovat své práce mladší právní teoretici: nejčastěji P. Ondřejek (o zrodu principu proporcionality v r. 2015, o polemice o strážci ústavy v r. 2017, o vnitřní struktuře a koncepci systematiky práva v dílech Harta a Luhmanna v r. 2019),⁴⁰ hojně také K. Beran (o výkladu právních jednání a interpretaci soukromoprávních předpisů v r. 2019, o protiprávním stavu jako důvodu vzniku objektivní odpovědnosti v r. 2024)⁴¹ a K. Žák Krzyžanková (o abdukci v r. 2019 a o dotváření práva cestou analogie v r. 2021),⁴² ale i J. Wintr (o proměnách práva a jejich dopadu na politiku v r. 2014).⁴³ Jejich publikace vykazovaly značný tematický rozptyl, spojovala je však vysoká kvalita.

Ani nejmladší generace nezahálí, jak dokládá článek Z. Folkové v zatím posledním čísle časopisu z r. 2024.⁴⁴ AUCI se tak nemusí bát o svou budoucnost.

³⁶ KÜHN, Z. Kontinentální a angloamerický precedent na prahu 21. století. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2002, Vol. XLVIII, č. 1, s. 43–78.

³⁷ MARŠÁLEK, P. K otázce utváření vztahu práva, morálky a náboženství od minulosti k dnešku. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2002, Vol. XLVIII, č. 1, s. 79–93.

³⁸ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2014, Vol. VX, č. 1.

³⁹ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. VXIII, č. 4.

⁴⁰ ONDŘEJEK, P. Zrod a utváření principu proporcionality v poválečném německém ústavním právu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2015, Vol. LXI, č. 3, s. 155–170; ONDŘEJEK, P. Polemika o strážci ústavy v kontextu současných debat o dělbě moci. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 4, s. 93–106; ONDŘEJEK, P. Vnitřní struktura práva a koncepce systematiky práva v dílech H. L. A. Harta a Niklase Luhmanna. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXV, č. 3, s. 103–116.

⁴¹ BERAN, K. Výklad právních jednání a interpretace soukromoprávních předpisů: co mají společného, čím se liší a jaký to má význam? *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXV, č. 2, s. 117–132; BERAN, K. Protiprávní stav jako důvod vzniku právní odpovědnosti v českém soukromém právu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 4, s. 55–67.

⁴² ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, K. K roli abdukce v právním myšlení aneb jak poznatky o abdukci mohou zvýšit pro-systémovost interpretace a aplikace práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXV, č. 4, s. 69–88; ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, K. K dotváření práva cestou analogie aneb jak zvýšit legitimitu a pro-systémovost analogické argumentace v právu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2021, Vol. LXVII, č. 1, s. 37–56.

⁴³ WINTR, J. Proměny práva a jejich dopady na politiku. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2014, Vol. LX, č. 1, s. 111–118.

⁴⁴ FOLKOVÁ, Z. Beyond Dualism(s): A New Approach to Legal Personhood in Contemporary Legal Theory. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 4, s. 43–54.

3. ÚSTAVNÍ PRÁVO⁴⁵

Bilancování a periodizace vědecké publicistiky v AUCI v oboru ústavního práva má svou vnitřní logiku. Kvalitativní změna ve společnosti v roce 1989 přinesla v oboru ústavního práva podstatnou změnu v pojetí a v názvu. Do roku 1990 se kladl důraz na roli státu a obor s výjimkou krátkého mezidobí se označoval jako státní právo a svou podstatu spatřoval v prvních letech ve státě diktatury proletariátu. Od roku 1990 se kladl nejprve důraz na práva a svobody občanů vyjádřené také v mezinárodních smlouvách o lidských právech a základních svobodách. Obor v tomto druhém období přijal označení ústavní právo a posunulo se i jeho pojetí. Navázal také na obnovený obor státovědy.

Témata, která se vztahovala ke státnímu či ústavnímu právu, zpracovali často autoři, kteří se zabývali profesně jinými obory, zejména teorií státu a práva. Vzájemné vztahy ústavního (státního) práva a jiných oborů práva se až na malé výjimky nestaly předmětem zkoumání na stránkách tohoto časopisu. První stati oboru ústavního práva zdůrazňovaly, že nová společenská atmosféra otevírá šance ke svobodě projevu a vědeckého myšlení a záleží na dalším vývoji, jak tato šance bude využita. Ani tehdy nebyla společenská atmosféra bezproblémová, jak to ukazovaly některé statě v č. 1–2/1996 s názvem „Tolerance, svoboda projevu a jejich meze“⁴⁶ jako výstup z mezioborové vědecké konference s mezinárodní účastí ve dnech 7. a 8. 12. 1995. Někteří autoři ve svých statích upozorňovali, že bude záležet na každém, jak tuto šanci, kterou společenské změny vytvořily, využije.

Vrátím-li se k chronologickému pohledu na publikované práce, je pozoruhodné, že již v prvním čísle prvního ročníku v roce 1954 v řadě *Iuridica* byla publikována stať s názvem „K některým otázkám autonomie a postavení Slovenska v rámci Československé republiky“ (č. 6/1954, autor E. Kučera).⁴⁷ Publikování odborných témat v té době nebylo zřejmě snadné. V tiráži tohoto čísla je uvedeno, že recenzentem byl prof. Dr. R. Foustka, tehdy vedoucí katedry teorie státu a práva. Stať doporučila k vydání katedra teorie státu a práva, povolení vydalo Ministerstvo kultury, hlavní správa vydavatelství 28. 11. 1953. V tomto ročníku byla publikována ještě jedna práce z oboru státu a práva. Pro tehdejší politickou atmosféru je příznačné, že stať měla sice název odborný, použité argumenty a literatura, z nichž čerpala, byly v naprosté většině ideologické. Teprve postupně v souvislosti se změnou politické atmosféry se měnila také argumentace autorů směřující k větší odbornosti. Nebyl to však trend nepřetržitý, jak ukázaly poměry v době takzvané normalizace.

Období určitého ideologického uvolnění naznačoval sborník AUCI, Supplementum 1 z r. 1960 „O československé socialistické ústavě“.⁴⁸ Vědecká konference s touto tematikou se uskutečnila 5. května 1960 a její organizátoři uváděli, že je součástí

⁴⁵ Prof. JUDr. Václav Pavlíček, CSc., dr. h. c.

⁴⁶ VEVERKA, V. – PŘIBÁŇ, J. (eds.). *Tolerance, svoboda projevu a jejich meze. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1996, Vol. XLII, č. 1–2.

⁴⁷ KUČERA, E. *K některým otázkám autonomie a postavení Slovenska v rámci Československé republiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1954, č. 6.

⁴⁸ GRONSKÝ J. (ed.). *O československé socialistické ústavě. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1960, Vol. VII, Supplementum 1.

všenárodní diskuse k nové socialistické ústavě. Obsahově byla ovlivněna Chruščevovou idejí o všelidovém státu. S hlavními projevy uveřejněnými ve sborníku vystoupili tehdejší oficiální představitelé právní vědy. Problematikou práv, svobod a povinností se zabýval Pavel Peška.⁴⁹ Značnou pozornost může i v současnosti vyvolat polemický příspěvek bývalé anarchistky a feministky, bývalé členky ústavní komise k ústavní listině z roku 1920, Luisy Landové-Štychové,⁵⁰ o ústavním zrovnoprávnění žen. Kritizovala také malé zastoupení žen v diskusi o nové ústavě.

Rok 1960 (č. 1/1960) přinesl pozoruhodnou stať B. Rattíngera o ústavněprávním řešení únorového zvratu v roce 1948,⁵¹ kterým byla nastolena diktatura proletariátu. Autor, který byl aktivním účastníkem parlamentního života a později tajemníkem akčního výboru Národní fronty v Národním shromáždění, otevřel některými novými informacemi problémy, které později v roce 1968 podrobněji vysvětlil ve svých, tehdy interně vydaných, vzpomínkách.

Na stránkách AUCI byly publikovány i některé monografie – například K. Klímy „Podstata, funkce a význam ústavy socialistického státu“ (AUCI z r. 1982).⁵²

Stále může inspirovat ke studiu stať Vladimíra Kindla „K problémům vývoje právní úpravy svobody vyznání a svědomí u nás (ústavněprávní rovina)“ – č. 1/1988.⁵³

O některých tématech v AUCI v polistopadovém období jsem se již zmínil. Monotematické číslo bylo věnováno vztahu ústavního a mezinárodního práva (č. 1/1997),⁵⁴ zejména výkladu článku 10 Ústavy České republiky. Na diskusi o této problematice se podíleli autoři z několika právních oborů: ústavního práva, mezinárodního práva, teorie práva atd. Předmětem diskuse byla široká škála problémů, které v pozdější době byly dále rozvíjeny.

Zpochybnění významu tradic české a československé státnosti v tehdejší publicistice a ve vystoupení některých politiků vedlo katedru ústavního práva Právnické fakulty k uskutečnění mezinárodní a mezioborové konference na téma „Státnost česká a československá – tradice a kontinuita“. Přednesená vystoupení byla otištěna v č. 1–2/1999.⁵⁵ Navázala také na připomenutí výročí vzniku Československa, Mnichovské dohody z roku 1938 i únorových událostí v roce 1948.

Po přijetí Ústavy ČR se ve společnosti i v právní veřejnosti stalo často diskutovaným tématem postavení prezidenta republiky. Společenská atmosféra byla příznivá přímé volbě hlavy státu. Spatřovalo se v ní řešení mnoha problémů spojených nejen s často

⁴⁹ PEŠKA, P. Práva, svobody a povinnosti občanů v nové ústavě. GRONSKÝ J. (ed.). *O československé socialistické ústavě. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1960, Vol. VII, Supplementum 1, s. 33–45.

⁵⁰ LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, L. K zrovnoprávnění žen v naší socialistické společnosti. GRONSKÝ J. (ed.). *O československé socialistické ústavě. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1960, Vol. VII, Supplementum 1, s. 85–88.

⁵¹ RATTÍNGER, B. O státně právním významu únorových událostí. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1960, Vol. VII, č. 1, s. 1–45.

⁵² KLÍMA, K. *Podstata, funkce a význam ústavy socialistického státu. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XXXVIII*. 1982.

⁵³ KINDL, V. K problémům vývoje právní úpravy svobody vyznání a svědomí u nás (ústavněprávní rovina). *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1988, Vol. XXXIV, č. 1, s. 3–38.

⁵⁴ PAVLÍČEK, Z. (ed.). *O vztahu ústavního a mezinárodního práva (k výkladu čl. 1 Ústavy ČR). Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1997, Vol. XLIII, č. 1.

⁵⁵ PAVLÍČEK, V. (ed.). *Státnost česká a československá – tradice a kontinuita. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1999, Vol. XLV, č. 1–2.

nedůstojnými tahanicemi v Parlamentě při volbě prezidenta. Rozhodnutí o přímé volbě hlavy státu bylo hojně komentováno v odborném tisku i v obecné publicistice. Stalo se tématem monotematického č. 4/2011 s názvem „Ústavní postavení prezidenta republiky a způsob jeho volby“.⁵⁶ Názory českých i zahraničních autorů většinou vítaly zavedení přímé volby prezidenta republiky a ukazovaly možné výhody přijaté ústavní změny. Pozdější doba a zkušenosti z přímé volby ukázaly mnohé problémy.

Problematika ústavního a státního práva byla na stránkách AUCI významně zastoupena. Některé články a myšlenky v nich obsažené neztratily svou aktuálnost ani v současné době.

4. OBČANSKÉ PRÁVO I⁵⁷

Od svého založení v roce 1954 se časopis AUCI věnuje širokému spektru odborných témat, přičemž občanské právo, zahrnující jak právo hmotné, tak právo procesní, patří mezi jeho nejvýznamnější a nejtradičnější oblasti zájmu. Publikované články se zaměřují na aktuální otázky právní vědy i na praktické výzvy, čímž přispívají k formování doktríny a rozvoji teoretických i praktických přístupů k občanskému právu.

V prvních dekádách své existence (1954–1989) se články zaměřovaly především na výklad a analýzu právní úpravy obsažené v občanském zákoníku z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Sb.) a poté v občanském zákoníku z roku 1964 (zákon č. 40/1964 Sb.) včetně na ně navazujících zákonů. Články byly věnovány např. jednotlivým aspektům rodinného práva, a to díky Sentě Radvanové, která píše o vztahu druhá a družky (č. 4/1964)⁵⁸ či o problematice dětí v cizí péči (č. 4/1969),⁵⁹ dále též deliktímu právu, když Jiří Švestka předkládá své úvahy nad úpravou předcházení škodám v novém občanském zákoníku ČSSR (č. 1–2/1966)⁶⁰ nebo k odpovědnosti za porušení (ohrožení) všeobecných osobnostních práv (č. 4/1969)⁶¹ či spolu se Zdeňkem Češkou úvahy nad připravovanou úpravou odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím (č. 4/1967),⁶² přičemž důraz byl vždy kladen na aplikaci právních principů na tradiční instituty občanského práva. Kupříkladu Marta Knappová v tomto smyslu rozebírá pojem občanskoprávní odpovědnosti (č. 1/1967). To je patrné rovněž z textu Jana Dvořáka, jenž se věnoval tématu zajištění práv v občanskoprávních vztazích v monografickém

⁵⁶ KUDRNA, J. (ed.). *Ústavní postavení prezidenta republiky a způsob jeho volby*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 2011, Vol. LVII, č. 4.

⁵⁷ Doc. JUDr. Miroslav Sedláček, Ph.D., LL.M.

⁵⁸ RADVANOVÁ, S. Vztah druhá a družky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1964, Vol. XI, č. 4, s. 31–50.

⁵⁹ RADVANOVÁ, S. Problematika dětí v cizí péči. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1969, Vol. XVI, č. 4, s. 91–106.

⁶⁰ ŠVESTKA, J. Několik teoretických úvah nad úpravou předcházení škodám v novém občanském zákoníku ČSSR. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1966, Vol. XIII, č. 1–2, s. 61–82.

⁶¹ ŠVESTKA, J. Některé úvahy nad odpovědností za porušení (ohrožení) všeobecných osobnostních práv. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1969, Vol. XVI, č. 4, s. 107–133.

⁶² ČEŠKA, Z. – ŠVESTKA, J. Několik úvah nad připravovanou úpravou odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1967, Vol. XIV, č. 4, s. 297–324.

čísle AUCI z r. 1984.⁶³ V oblasti procesního práva byly jeho představitelé taktéž pravidelnými autory příspěvků. Za zmínku nepochybně stojí č. 1/1961 k počtě 65. narozenin Františka Štajgra, kam přispěli Otakar Plundr,⁶⁴ Josef Fiala⁶⁵ či Zdeněk Češka,⁶⁶ nebo č. 4/1971⁶⁷ věnované sedmdesátinám docenta občanského práva procesního Jindřicha Hrdličky. Dále jsou hodnotné i srovnávací články Petra Hlavsy k problematice angloamerického soudnictví (č. 3/1972)⁶⁸ či Jindřicha Hrdličky k novému civilnímu procesnímu právu v Německé demokratické republice (č. 4/1977)⁶⁹ nebo k civilnímu řízení před soudy Polské lidové republiky (č. 1–2/1979).⁷⁰ Ve stejném čísle publikuje Alena Winterová článek k žalobnímu právu,⁷¹ který nejenže obsahuje část zachycující vývoj názorů na žalobní právo, ale které zasazuje i do kontextu teorie (socialistického) civilního procesu, přičemž je předložen rovněž výčet předpokladů meritorního soudního rozhodnutí v platné právní úpravě. Všechny tyto články významně přispěly k pochopení souvislostí procesní úpravy v občanském soudním řádu z roku 1963 (zákon č. 99/1963 Sb.) a poskytly teoretická východiska pro jeho praktickou aplikaci. Pozoruhodné pojednání o stavu a úkolech vědy občanského práva hmotného, občanského práva procesního a rodinného práva po XVI. sjezdu KSČ bylo z pera Zdeňka Češky a Jiřího Švestky soustředěno do č. 4/1981.⁷²

Po roce 1989, kdy se Československo transformovalo na demokratický právní stát, byla zvýšená pozornost věnována hodnotám právního řádu. Legislativní vývoj v tomto období byl ovlivněn především potřebou odstranit instituty neodpovídající demokratickým principům a přizpůsobit právní řád požadavkům tržního hospodářství. Bylo to zejména č. 2–3/1993, kam své příspěvky k tématu správního soudnictví umístili Alena Winterová,⁷³ Petr Hlavsa⁷⁴ či František Zoulík.⁷⁵ Obzvláště významné jsou statě Aleny

⁶³ DVOŘÁK, J. *Zajištění práv v občanskoprávních vztazích*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XLI. 1984.

⁶⁴ PLUNDR, O. Organizace soudů Polské lidové republiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1961, Vol. VIII, č. 1, s. 5–52.

⁶⁵ FIALA, Z. Změna účastníka v občanskoprávním řízení. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1961, Vol. VIII, č. 1, s. 53–94.

⁶⁶ ČEŠKA, Z. Vliv soudního řízení na běh promlčecí doby. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1961, Vol. VIII, č. 1, s. 95–115.

⁶⁷ Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1971, Vol. XVII, č. 4.

⁶⁸ HLAVSA, P. K problematice angloamerického soudnictví. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1972, Vol. XVIII, č. 3, s. 191–231.

⁶⁹ HRDLIČKA, J. Nové civilně procesní právo v Německé demokratické republice. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1977, Vol. XXII, č. 4, s. 255–277.

⁷⁰ HRDLIČKA, J. Civilní řízení před soudy Polské lidové republiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1979, Vol. XXV, č. 1–2, s. 73–94.

⁷¹ WINTEROVÁ, A. Žalobní právo. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1979, Vol. XXV, č. 1–2, s. 47–72.

⁷² ČEŠKA, Z. – ŠVESTKA, J. Ke stavu a úkolům vědy občanského práva hmotného, občanského práva procesního a rodinného práva po XVI. sjezdu KSČ. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1981, Vol. XXVI, č. 4, s. 251–286.

⁷³ WINTEROVÁ, A. Rozhodování soudů o žalobách proti rozhodnutím správních orgánů. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1993, Vol. XXXIX, č. 2–3, s. 55–69.

⁷⁴ HLAVSA, P. Rozhodování soudů o opravných prostředcích proti rozhodnutím správních orgánů. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1993, Vol. XXXIX, č. 2–3, s. 70–83.

⁷⁵ ZOULÍK, F. Historický vývoj a typy správního soudnictví. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1993, Vol. XXXIX, č. 2–3, s. 43–54.

Winterové publikované v č. 4/2004,⁷⁶ které byly zásadně přebírány tak, jak byly původně uveřejněny v odborných publikacích a časopisech. Alena Winterová jimi reagovala na probíhající legislativní vývoj, vyjadřovala se k pojetí civilního procesu a navrhovala další řešení. Nebyly přitom jen legislativními návrhy nebo stanovisky, ale šlo také o obraz toho, jak se po roce 1989 vyvíjelo právní myšlení.

V následujících letech se časopis AUCI zaměřil na analýzu klíčových institutů nové soukromoprávní úpravy, především s ohledem na přijetí občanského zákoníku v roce 2012 (zákon č. 89/2012 Sb.). Nové a nosné myšlenky této právní normy byly autory rozebírány z teoretického i praktického hlediska s cílem poskytnout čtenářům odborný názor na přijaté legislativní změny. Od roku 2010 se časopis AUCI stále více zaměřuje i na evropské právo a jeho vliv na české civilní právo. Významnější pozornost je věnována implementaci evropských směrnic, především v oblasti spotřebitelského práva, či otázkám spojeným např. s právy a povinnostmi spojenými s občanstvím Evropské unie v aktuálních souvislostech vývoje unijního práva (č. 2/2013).⁷⁷ Vrátime-li se k nově přijatému občanskému zákoníku, pak se mu z hlediska srovnávací analýzy věnoval do větší hloubky Luboš Tichý (č. 3/2015).⁷⁸ Ten se zabýval tradičními instituty, jako je odpovědnost za vady a náhrada škody v soukromém právu, nebo obecně otázkou „preventivní odpovědnosti“, či vymezením veřejného pořádku jako tzv. obecné klauzule v soukromém právu z hlediska evropského kontextu. Lze uvést i článek Karla Berana, který analyzoval výklad právních jednání a interpretaci soukromoprávních předpisů, a to jak stran společných rysů, tak z hlediska jejich odlišností a významu (č. 2/2019).⁷⁹

V roce 2022 si právnická veřejnost (a nejen ona) připomněla 10 let od přijetí občanského zákoníku z roku 2012, tedy zákona, který svým významem pro celou společnost zaujímá své zásadní a nezastupitelné místo. Do monotematického č. 2/2022,⁸⁰ které bylo této připomínce věnováno, přispěli pod vedením Jana Dvořáka přední představitelé české i slovenské civilistiky. S ohledem na rozsah právní úpravy se autoři soustředili nejenom na analýzu a hodnocení zvoleného tématu, ale také na hodnocení právní úpravy, místy třeba kritické, přičemž hlavním cílem nebylo jen srovnání s předchozí právní úpravou (zákonem č. 40/1964 Sb.), ale rovněž snaha předložit pohled komparativní. Nechybí ani příspěvky procesní, místy s postesknutím, že dosud nebyl přijat procesní předpis, který by byl s hmotněprávní úpravou provázaný lépe, než jak činí současně platný občanský soudní řád. Výsledkem snahy autorů je soubor článků zaměřených na konkrétní oblasti občanského zákoníku či na jeho dílčí problematiku.

Čím dál častěji se v AUCI objevují články zahraničních autorů. Důvodem je zřejmě zařazení časopisu do mezinárodní databáze Scopus v roce 2021, které významně podpořilo jeho internacionalizaci a posílilo vědeckou prestiž. Právě tato skutečnost umožňuje

⁷⁶ WINTEROVÁ, A. *O nové pojetí civilního procesu: soubor statí*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 4.

⁷⁷ TOMÁŠEK, M. (ed.). *Práva a povinnosti spojené s občanstvím Evropské unie v aktuálních souvislostech vývoje unijního práva*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2013, Vol. LIX, č. 2.

⁷⁸ TICHÝ, L. (ed.). *Nový občanský zákoník z hlediska srovnávací analýzy*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2015, Vol. LXI, č. 3.

⁷⁹ BERAN, K. *Výklad právních jednání a interpretace soukromoprávních předpisů: co mají společného, čím se liší a jaký to má význam?* *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXV, č. 2, s. 117–131.

⁸⁰ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 2.

zpřístupnění publikovaných článků širší odborné veřejnosti nejen v České republice, ale také v zahraničí, a s tím spojený vyšší zájem o publikaci článků. Lze poukázat např. na stať Reinharda Borka k významu ekvity v německém soukromém právu (č. 2/2024)⁸¹ nebo na texty slovenských autorek zacílené na vlastnické právo a jeho souvislosti⁸² či na problematiku smluvní kontraktace včetně úvah *de lege ferenda*⁸³ (č. 3/2024).

Články zaměřené na občanské právo hmotné i procesní publikované v časopisu AUCI hrají významnou roli. Publikované příspěvky a jejich autoři jsou pravidelně citováni nejen v judikatuře českých soudů, ale také v odborné literatuře a legislativních návrzích, čímž časopis potvrzuje svůj vliv na rozvoj české právní vědy i na samotnou tvorbu právních norem.

5. OBČANSKÉ PRÁVO II⁸⁴

Univerzitní vědecký časopis AUCI se stal od svého vzniku vítanou platformou (také) pro teoretické pěstování a rozvíjení občanského procesního práva.

Neškodí připomenout, že v padesátých letech minulého století existovaly v Československu (při striktním potlačení jakékoli soukromé iniciativy i na tomto poli) pouze dva právnické časopisy: *Právník* vydávaný Akademií věd a *Socialistická zákonost* vydávaná Ministerstvem spravedlnosti. Prvý z nich byl zaměřen v té době více na nauku o státu a právu než na specializovaná právní odvětví, druhý byl zaměřen ryze prakticky. Pro civilistické obory se těžko nacházelo místo k publikaci. Však se také civilní právo (zde máme na mysli civilní právo procesní) uplatnilo jedním ze tří příspěvků již v AUCI č. 1/1955 článkem Zdeňka Češky „Rozsah přezkoumávání rozhodnutí soudu první stolice vzhledem k vadám v občanském soudním řízení“.⁸⁵

V průběhu padesátých až osmdesátých let minulého století bylo v AUCI publikováno asi 25 příspěvků (statí) a 6 monografických čísel z oboru civilní procesualistiky. Některé z nich můžeme dnes označit za zcela zásadní. Bez nadsázky rozhodně přispěly k tomu, že v době značného ideologického a politického nátlaku a v době někdy bezhlavého přejímání sovětských vzorů zůstaly nám, tehdy mladým, zachovány mnohé myšlenky a poznatky a také tehdy zavržené procesní instituty, které jsme pak o třicet či čtyřicet let později pracně dohledávali, když byly znovu zavedeny. Zde zaslouží připomenutí např. monografie Josefa Fialy „Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)“ z r. 1972.⁸⁶

⁸¹ BORK, R. Equity in German Private Law. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 2, s. 173–184.

⁸² DROBNÁ, K. Právo vlastnit' a pokojně užívat' majetok aj v kontexte jedenástočného sporu žalobcov. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 3, s. 159–169.

⁸³ DUBAJOVÁ JAVÚREKOVÁ, E. Problematika nepomenovaných zmlúv v občianskom práve a ich uzatváranie s pohľadom *de lege ferenda*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 3, s. 187–200.

⁸⁴ Prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.

⁸⁵ ČEŠKA, Z. Rozsah přezkoumávání rozhodnutí soudu první stolice vzhledem k vadám v občanském soudním řízení. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1955, Vol. I, č. 1, s. 39–74.

⁸⁶ FIALA, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XVI*. 1972.

Zde však chci zmínit dvě obecnější otázky. Jednak princip materiální pravdy v soudním řízení (tehdy dokonce i v Ústavě z r. 1960 zakotvený slovy, že soud rozhoduje na základě skutečného stavu věci), ve spojení s principem projednací a jinými principy civilního procesu. A za druhé, otázku právní moci soudního rozhodnutí.

Princip materiální pravdy se stal od počátku padesátých let (od tzv. právníkové dvouletky) vůdčím principem, přímo svorníkem tzv. jednotného civilního procesu, který záměrně nerozlišoval sporné a nesporné civilní řízení a vše podřizoval principu materiální pravdy. Ten byl tehdy zjednodušeně vykládán v kontrastu k údajné formální pravdě ovládající prý buržoasní civilní proces.

Že je věc složitější než toto schéma, to právě objasnili ve svých monografiích profesor František Štajgr („Některé teoretické otázky civilního práva procesního“ v r. 1969)⁸⁷ a nezávisle na tom docent Josef Fiala („Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu“ v r. 1974).⁸⁸

Štajgr napsal, že vzdor platné právní úpravě jednotného procesu (občanský soudní řád z roku 1950 i ten z roku 1963) u nás z podstaty věci, tj. z potřeby hmotného práva, existuje sporné a nesporné řízení (i když se tak v OSŘ neoznačuje). A protože ve sporném řízení platí zásada projednací, tj. kontradiktornost spojená s důkazním břemenem, kdežto v nesporném řízení zásada vyšetřovací, podle níž odpovědnost za skutková zjištění nese soud, činí Štajgr závěr, že princip materiální pravdy není jednoznačný pojem a jeho obsah se liší podle spojitosti s jinými procesními zásadami. Už to byl průlom do oficiální doktríny: nepamatuji se však, že by někdo zpochybnil konstrukci dvojího obsahu jednoho a téhož procesního principu. To můžeme učinit nyní.

Fiala zase uvedl, že dřívější civilní soudní řád (převzatý ještě z Rakouska-Uherska a platný u nás do r. 1950) stál v jistém směru na principu materiální pravdy (sic!), což doložil zejména propojením s principem volného hodnocení důkazů. A podrobil kritice platný občanský soudní řád z r. 1963 v tom smyslu, že sice proklamuje princip materiální pravdy, ale to vede jen k tomu, že v praxi pak vzniká přesvědčení, že v civilním procesu platí vyšetřovací princip a že se neuznává existence důkazního břemene ve sporu, ačkoliv se řešení občanskoprávních sporů bez něho nemůže obejít. Celkově pak přístup zákonodárce označil za nesprávný.

Tyto rozborů a polemiky nás tehdy mnohému naučily, aniž by bylo možno je bezprostředně využít. Dnes již v civilním procesu sporném není princip materiální pravdy zdaleka tak glorifikován, dokonce není ani – pro neurčitost obsahu – vůbec proklamován a základy pro tyto úvahy můžeme nalézt právě u zmíněných autorů.

Velký význam teoretických studií z civilního procesního práva publikovaných v AUCI lze doložit i na studii docenta Jindřicha Hrdličky „Některé problémy institutu právní moci v civilním procesu“ – č. 3/1973.⁸⁹ Autor vyšel z významu institutu právní moci soudního rozhodnutí, který spočívá v tom, že obsah rozhodnutí se stává zásadně

⁸⁷ ŠTAJGR, F. *Některé teoretické otázky civilního práva procesního*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia X. 1969.

⁸⁸ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XXI. 1974.

⁸⁹ HRDLÍČKA, J. *Některé problémy institutu právní moci v civilním procesu*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1973, Vol. IXX, č. 3, s. 189–211.

nezměnitelným (to označuje za vlastní podstatu právní moci) a závazným. Potud se mohl víceméně dovolávat i sovětské nauky, snad i proto, aby si otevřel cestu k její kritice, resp. k odchýlení se od ní.

Především zaujal odlišné stanovisko (v souladu s u nás uznávanou teorií, zejména rakouskou) v otázce, koho zavazuje pravomocné rozhodnutí. Podle tehdejší sovětské úpravy byla závaznost soudního rozhodnutí neomezená, vztahovala se na všechny právní subjekty (obecná závaznost). Hrdlička oproti tomu přesvědčivě prokázal nezbytnost subjektivních mezí právní moci, tj. závaznost rozhodnutí pouze pro ty, kdo byli subjekty řízení. A podobně se kriticky vyjádřil k sovětské koncepci závaznosti nejen výroku, ale i odůvodnění pravomocného rozhodnutí. Podrobně zdůvodnil, proč právní moci nabývá pouze výrok, a dokonce označil teze o závaznosti zjištěných skutečností a právních vztahů (vedených v odůvodnění) pro jiné rozhodnutí za nebezpečné.

Bližší argumentaci zde nelze rozvádět a ani to není účelem této vzpomínky. Oba výše zmiňované okruhy problémů nejsou nějakým už překonaným archaismem, jsou to stále živé otázky současného civilního procesu. Proto si dnes můžeme připomenout, jak moc vděčíme „starým pánům“ (jak jsme jim tenkrát říkali) za uchování a zpřístupnění civilněprocesní teorie a teoretického myšlení i psaní. A rovněž si připomenout, jak tomu napomohla AUCI, jejichž sedmdesátiny v tomto roce slavíme.

6. OBCHODNÍ PRÁVO⁹⁰

Obchodní právo je oborem – dnes už lze říci – tradičně vyučovaným na právnické fakultě Univerzity Karlovy, ale i na jiných tuzemských i zahraničních vysokých školách právního zaměření. Reaguje na specifika obchodního života, upravuje zvláštnosti obchodních vztahů, jichž se účastní podnikatel jako obchodní profesionál. Systémově je součástí soukromého práva. Současně se do něho výrazně promítá i veřejnoprávní regulace, například prostřednictvím živnostenského práva či práva kapitálových trhů. Důvodem je skutečnost, že činnost podnikatelů zasahuje do právní sféry třetích osob, zejména spotřebitelů, ale i jiných nepodnikatelů. Obchodní právo je velmi dynamickým oborem, což má původ v jeho úzkém sepjetí s ekonomikou, neboť jeho funkcí je usnadňovat obchodní styk a chránit jeho právní jistotu. Tato dynamika, vazba na proměnlivé podmínky ekonomického vývoje, se projevuje i v „dynamice“ jeho regulace. Jen zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, který byl do rekonstrukce soukromého práva v roce 2012 nejvýznamnějším obchodněprávním předpisem, prodělal za dvacetiletou dobu své účinnosti více než šedesát novelizací a předmětem významných novelizací je i zákon o obchodních korporacích, který byl za dobu své desetileté účinnosti již mnohokrát modifikován.

Reakce komercialistů na tento dynamický vývoj je prezentována v odborném tisku v řadě monografií i článků v časopisech. Pro vyjádření k legislativní změně, otevřené výkladové otázce, přelomovému judikátu, který vyvolává potřebu bezprostřední reakce, je vhodné spíše umístění v časopise s měsíční periodicitou. Nižší periodicitou i tradiční

⁹⁰ Prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

teoretické zaměření AUCI proto zvyšuje význam volby tématu. AUCI jsou tak prostorem nabízejícím místo příspěvkům s časovým přesahem, koncepčním, se srovnávacím zaměřením, pro trvaleji rozvíjená témata. AUCI proto „unesou“ i širší rozsah textu, i když v tomto ohledu představují střední cestu ve srovnání s některými jinými významnými zahraničními časopisy, jakým je na příklad německý *Zeitschrift für das gesamte handelsrecht und wirtschaftsrecht (ZHR)* a jiné. Současně ale jejich koncepce nevyklučuje ani rozsahem úspornější, stručnější zamýšlení nad zajímavým tématem, dílčí legislativní změnou či judikaturou. AUCI mohou být současně prostorem pro prezentaci výstupů z kvalitních disertačních a dalších vědeckých prací. Byť odborná diskuse ohledně budoucího obsahového zaměření směřuje spíše k tematické diverzitě jednotlivých čísel, své místo by si měla zachovat i čísla zaměřená monotematicky na klíčová témata prolínající vývojem jednotlivých oborů.

Na stránkách časopisu AUCI našla umístění i témata věnovaná problematice obchodního práva. Vzhledem k tomu, že AUCI bilancují, lze jimi zalistovat i zpět do minulosti vzdálené několik desetiletí. V roce 1998 se obchodní právo prezentovalo v druhém čísle sérií příspěvků věnovaných závazkovému právu (příspěvky S. Plívy, I. Pelikánové, Z. Salvové, M. Zahradníčkové J. Oehma) či k otázkám práva obchodních korporací (příspěvky S. Černé, T. Horáčka). Z monografických prací věnovaných koncepčním otázkám obchodního práva lze uvést již dříve vydanou publikaci I. Pelikánové „O podniku, společnostech a úpadku v právu našem, francouzském a dalších zemích“ (1991).⁹¹ Jde o dílo publikované v rámci řady *AUCI Monographia* v době, kdy se kladly základy tuzemského obchodního práva, o práci srovnávací, s dominantním zaměřením na zkoumání francouzské právní úpravy jako možné inspirace pro tuzemský obchodněprávní vývoj. Z příspěvků z následujících let lze zmínit například spoluautorský příspěvek ke speciálnímu okruhu neoprávněného podnikání spoluautorů D. Paťka a P. Paťkové „K neoprávněnému podnikání v kybernetickém prostoru (aneb o internetových sázkových kancelářích v českém právu)“ v č. 4/2008.⁹²

Posuneme-li se do nedávné současnosti, zajímavým a významným počinem z obchodněprávní oblasti prezentovaným na stránkách AUCI bylo číslo věnované výstupům z konference na téma „Duty of Care – Basic Issues“ pořádané katedrou obchodního práva (č. 3/2022).⁹³ Publikované příspěvky i témata mají mezinárodní rozměr, neboť toto číslo zahrnuje, kromě výstupů členek katedry obchodního práva (K. Eichlerová,⁹⁴ L. Josková) i příspěvky zahraničních účastníků (M. Winner,⁹⁵ M. Patakyová,⁹⁶ A. Auer,

⁹¹ PELIKÁNOVÁ, I. *O podniku, společnostech a úpadku v právu našem, francouzském a dalších zemích*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia LVI*. 1991.

⁹² PAŤEK, D. – PAŤKOVÁ, P. K neoprávněnému podnikání v kybernetickém prostoru (aneb o internetových sázkových kancelářích v českém právu). *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2008, Vol. LIV, č. 4, s. 79–90.

⁹³ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 3.

⁹⁴ EICHLEROVÁ, K. The Duty of Care in Czech Company Law. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 3, s. 23–35.

⁹⁵ WINNER, M. The Duty of Care and Business Judgment Rule in Austrian Company Law. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 3, s. 9–22.

⁹⁶ PATAKYOVÁ, M. – GRAMBLIČKOVÁ, B. – DURAČINSKÁ, J. The Legal Basis and Contextual Interpretation of the Duty of Care in Company Law. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 3, s. 87–103.

T. Papp,⁹⁷ B. Gliniecki,⁹⁸ E. Veress⁹⁹). V tomto čísle AUCI vyšel i příspěvek L. Joskové „The Business Judgment Rule in the Czech Republic“¹⁰⁰ věnovaný tématu pravidla podnikatelského úsudku, které se stalo součástí českého psaného práva v roce 2014 a jehož zavedení vzbudilo velkou pozornost od samého počátku. Příspěvek představuje účel pravidla podnikatelského úsudku, roli soudů při posuzování jeho naplnění a analyzuje rovněž předpoklady, které musí být splněny, aby bylo pravidlo podnikatelského úsudku možné aplikovat.

Do budoucna je záměrem členů katedry obchodního práva reagovat zejména na výzvy, které před obchodní právo, ale i další právní a společenské obory klade téma udržitelného rozvoje. Rozsáhlé klimatické změny i pokračující problémy při dodržování lidských práv zřetelně ukazují, že bez přijetí zásadních změn na tom budou budoucí generace hůře než generace stávající. Zajištění udržitelnosti si přitom vyžádá nejen zapojení států, ale i nestátních subjektů. Jedním z těch nejvýznamnějších jsou obchodní společnosti. Jejich spolupůsobení na dosažení cílů udržitelného rozvoje má být mj. zajištěno změnou pravidel pro jejich správu (*corporate governance*). Cílem plánovaných příspěvků fakultních komercialistů je zejména odpovědět na otázku, zda jsou změny v *corporate governance* vhodným nástrojem, jak napomoci dosažení udržitelnosti. Ostatně již v současné době referují členové katedry na stránkách AUCI o významném konferenčním dění v oblasti problematiky udržitelného rozvoje (K. Eichlerová, K. Hurychová: „Report from the Scientific Life: *ECCL Symposium CSDD, Sustainability and Corporate Law*“ v č. 3/2024).¹⁰¹ Kromě tohoto tématu zásadního významu je záměrem katedry, resp. jejích členů publikovat témata vztahující se k ochraně slabšího, přičemž jedním ze skupiny slabších účastníků obchodněprávního styku je i dětský spotřebitel, který ve vztahu s podnikatelem vystupuje jako slabší strana. Otevřená pro publikaci v AUCI jsou i další aktuální témata.

7. MEZINÁRODNÍ PRÁVO SOUKROMÉ¹⁰²

Mezinárodní právo soukromé, které reguluje soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem, nepatří k nosným oborům práva, nicméně má svůj význam jako standardní součást soukromého práva a výrazně se projevuje i z pohledu srovnávacího práva. V současné době důležitost MPS spíše vzrůstá. Je tomu tak především proto, že žijeme v globálním světě s mnoha zahraničními vazbami, které vyžadují speciální regulaci.

⁹⁷ AUER, A. – PAPP, T. The Solution of Hungarian Company Law in Connection with Duty of Care and Duty of Loyalty. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 3, s. 49–61.

⁹⁸ GLINIECKI, B. Duty of Care in Company Law in Poland. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 3, s. 63–74.

⁹⁹ VERESS, E. The Duty of Care in Romanian Company Law. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 3, s. 75–86.

¹⁰⁰ JOSKOVÁ, L. The Business Judgment Rule in the Czech Republic. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 3, s. 37–47.

¹⁰¹ EICHLEROVÁ, K. – HURYCHOVÁ, K. Report from the Scientific Life: *ECCL Symposium CSDD, Sustainability and Corporate Law*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 3, s. 221–225.

¹⁰² Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Zcela zvláštní význam má však mezinárodní právo soukromé pro časopis AUCI a platí to i v opačném směru – jejich vztah by mohl být nazván jako „zvláštní propojení a vzájemná podpora“. Mezinárodní právo soukromé jako obor totiž významně ovlivnilo formální postavení časopisu AUCI a jeho současnou podobu. Můžeme říci, že propojení a podpora jsou vzájemné.

Historie zvláštního propojování vychází ze tří bodů:

- a) AUCI byla časopisem, který i za hlubokého socialismu umožňoval publikace v cizích jazycích, zejména angličtině a francouzštině.
- b) AUCI jsou spjata s osobou prof. Zdeňka Kučery, našeho největšího odborníka na mezinárodní právo soukromé. Pro Kučera byl tento časopis základní platformou, kde publikoval své stěžejní myšlenky, které posléze vtělil do své učebnice mezinárodního práva soukromého. Časopis AUCI jsme si také zvolili pro publikaci „Pocta Zdeňkovi Kučerovi k 80. narozeninám“ v r. 2008.
- c) Konečně, posledním bodem, který je ale z pohledu současného postavení AUCI asi tím nejdůležitějším, je převážně cizojazyčná publikace na téma „Mezinárodní právo soukromé optikou Evropy“ z r. 2020, která z velké míry přispěla k tomu, že je časopis AUCI zařazen v databázi Scopus.

A) PUBLIKACE MEZINÁRODNÍHO PRÁVA SOUKROMÉHO V CIZÍCH JAZYCÍCH

Mezinárodní právo soukromé je již svým pojetím významně spjata se zahraničím, a zejména v minulosti jsme pociťovali nedostatečné spojení se zahraničím mimo jiné (samozřejmě kromě politických bariér) i s ohledem na velmi omezené možnosti zahraničních publikací českých autorů. AUCI byla jednou z mála výjimek. Mezi nejvýznamnějšími příspěvky patří „The Problems of Lialibilities in International Carriage by Air, a Study in Private International Law“¹⁰³ od Michaela Mildeho. Milde později působil – již jako československý emigrant – v Kanadě a k Československu se vždycky hlásil. Dalším příspěvkem byla publikace disertační práce Zdeňka Kučery „Suretyship in Private International Law“.¹⁰⁴ Kučerova monografie je jednou z důležitých publikací, která předcházela vydání jeho učebnice. Jako třetí příklad lze uvést publikaci Josefa Rohlíka „Preliminary and Incidental Questions in Czechoslovak Private International Law“.¹⁰⁵ Rohlík šířil posléze dobré jméno českých kolizionistů na univerzitách v USA.

S koncem šedesátých let skončily na dlouhou dobu i cizojazyčné publikace. Nicméně od sedmdesátých let byly čas od času v AUCI publikovány kvalitní práce z mezinárodního práva soukromého v češtině, mezi autory by měli být především jmenování Zdeněk Kučera, Ludvík Kopáč a Luboš Tichý; Tichý v AUCI poměrně často publikuje i v novější době.¹⁰⁶

¹⁰³ MILDE, M. *The Problems of Lialibilities in International Carriage by Air, a Study in Private International Law*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia I. 1963.

¹⁰⁴ KUČERA, Z. *Suretyship in Private International Law*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia VI. 1967.

¹⁰⁵ ROHLÍK, J. *Preliminary and Incidental Questions in Czechoslovak Private International Law*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XI. 1969.

¹⁰⁶ Z nejcitovanějších alespoň TICHÝ, L. *Základní orientace mezinárodního konkurzního práva*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1994, Vol. XL, č. 1; TICHÝ, L. *Základy uznání soudních rozhodnutí*

B) AUCI A ZDENĚK KUČERA

Jak jsem již uvedla, AUCI jsou hluboce propojena se jménem Zdeňka Kučery, nejvýznamnější osobnosti v oboru mezinárodního práva soukromého v České republice a na Slovensku; učebnice, které se pro mezinárodní právo soukromé v těchto dvou státech používají, vycházejí – ať již přímo či nepřímo – z Kučerovy učebnice, která představuje zcela ojedinělý komplexní souhrn autorových názorů. Některé významné partie této učebnice byly publikovány předtím, než učebnice vznikla, právě v AUCI. Originální je především monografie „Přímé normy jako prostředek právní úpravy občanskoprávních vztahů s mezinárodním prvkem“.¹⁰⁷

V r. 2008 vyšla v AUCI „Pocta Zdeňku Kučerovi k 80. narozeninám“ (vědeckí redaktori Monika Pauknerová a Květoslav Růžička).¹⁰⁸ Objemná publikace byla rozdělena na tři části: I. Mezinárodní právo soukromé, II. Soukromé právo, III. Mezinárodní právo veřejné, a účastnili se jí naši přední odborníci z Právnické fakulty Univerzity Karlovy, Ústavu státu a práva AV ČR, Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Fakulty Právnické Západočeské univerzity, Právnické fakulty Univerzity v Lundu (Švédsko) a Ministerstva zahraničních věcí. V dnešní novinářské terminologii lze poznamenat, že Zdeněk Kučera byl „tváří AUCI“.

C) MEZINÁRODNÍ PRÁVO SOUKROMÉ OPTIKOU EVROPY

Nejvýznamnějším příspěvkem z oboru mezinárodního práva soukromého do AUCI je patrně monotematické číslo „Mezinárodní právo soukromé optikou Evropy / Thinking Private International Law Through European Lenses“ (vědecká redaktorka Monika Pauknerová).¹⁰⁹ Toto dílo vzniklo v souvislosti s výročním zasedáním Evropské skupiny pro mezinárodní právo soukromé (Groupe européenne de droit international privé, GEDIP), které se mělo konat v r. 2020 na Právnické fakultě UK v Praze. GEDIP je pracovní skupina specializovaná na evropské mezinárodní právo soukromé, která byla vytvořena v r. 1991, její činnost je zaměřena na vzájemné vztahy evropského práva (práva EU) a mezinárodního práva soukromého. Texty, které GEDIP vytváří, jsou předkládány jako doporučení a návrhy evropských instrumentů, většinou jsou určeny přímo Evropské komisi, jejíž aktivitu v oblasti mezinárodního práva soukromého významně ovlivňují.

Publikace je prestižní. Účastnili se jí známí zahraniční členové GEDIP, a to Catherine Kessedjian, Michael Bogdan, Johan Meeusen, Giuditta Cordero-Moss, Patrick Kinsch, Hans van Loon a Étienne Pataut. Za českou stranu přispěli Magdalena Pfeiffer,

v českém a evropském právu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1995, Vol. XLI, č. 1–2; TICHÝ, L. *Vytváření transnacionálního právního prostoru. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2012, Vol. LVIII, č. 2.

¹⁰⁷ KUČERA, Z. *Přímé normy jako prostředek právní úpravy občanskoprávních vztahů s mezinárodním prvkem. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XXXIII*. 1980.

¹⁰⁸ PAUKNEROVÁ, M. – RŮŽIČKA, K. (eds.). *Pocta Zdeňku Kučerovi k 80. narozeninám. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2008, Vol. LIV, č. 1.

¹⁰⁹ PAUKNEROVÁ, M. (ed.). *Mezinárodní právo soukromé optikou Evropy / Thinking Private International Law Through European Lenses. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2020, Vol. LXVI, č. 4.

Marta Zavadilová, Jan Brodec, Petr Bříza a Zuzana Fišerová z Právnické fakulty UK. Tato publikace byla jedním z významných výstupů grantového projektu PF UK Progres Q03 „Soukromé právo a výzvy dneška“. Formálně byla rozčleněna na Všeobecné příspěvky, Rodinné právo, Obchodní právo a Varia. Příspěvky byly publikovány většinou v angličtině, případně francouzštině, poslední příspěvek (Varia) byl publikován v češtině, byl to příspěvek našeho doktoranda Martina Šeráka.

Mimo jiné i díky této publikaci, která byla připojena k žádosti, byla AUCI zařazena do databáze Scopus. Propojení AUCI a mezinárodního práva soukromého a jejich vzájemná podpora časopisu a tohoto oboru tak přinášejí významné výsledky a přispívají k obohacení české právní vědy.

8. PRACOVNÍ PRÁVO A PRÁVO SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ¹¹⁰

Při nahlédnutí do jednotlivých čísel AUCI za posledních 70 let je zřejmé, že tento časopis po celou dobu své existence poskytoval důležitou platformu pro odbornou diskusi, která formovala koncepční směřování právních oborů, jež upravují sociální ochranu, především pracovního práva, ale i práva sociálního zabezpečení.

Již od samého počátku vydávání se v AUCI objevovaly příspěvky autorů z oblasti sociálních práv. Ze současného retrospektivního pohledu bychom mohli hovořit o autorech renomovaných, kterým však časopis dával prostor často již v dobách počátku jejich vědecké publikační činnosti. Lze tedy bez pochyby říci, že časopis byl prostorem pro třibení myšlenek i odborný růst mnoha osobností, jež určovaly a určují směřování odborné debaty v oblasti sociální ochrany, sociálních práv a jejich souvislostí se smluvní svobodou v pracovněprávních vztazích, ale i mezinárodním a evropským právem.

Není možná bez zajímavosti, že shora uvedené lze bezesbytku vztáhnout ke všem současným profesorům pracovního práva a práva sociálního zabezpečení, kteří působí na vysokých školách v ČR a získali v tomto oboru titul profesor po úspěšném jmenovacím řízení na Univerzitě Karlově.

Pokud obrátíme pozornost k samému počátku vydávání AUCI, lze v 50. letech zaznamenat několik článků prof. Tomeše, nestora české sociální politiky, jehož první publikační počiny ale spadaly do oblasti pracovního práva. Pokud jsme nahlíželi do archivu pozorně, pak zřejmě vůbec první statí z oboru pracovního práva uveřejněnou na stránkách AUCI byl právě příspěvek Igora Tomeše na téma „Právní otázky učebního oboru“ v č. 1/1956;¹¹¹ od stejného autora následovaly později i další články: „K úpravě práce přes čas v československém pracovním právu“ (č. 2/1958),¹¹² „Pojem pracovní kázně a její právní úprava“ (č. 2/1959).¹¹³ Zvláštní pozornost zaslouží jeho práce

¹¹⁰ Prof. JUDr. Kristina Koldinská, Ph.D., prof. JUDr. Jan Pichrt, Ph.D.

¹¹¹ TOMEŠ, I. Právní otázky učebního oboru. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1956, Vol. II, č. 1, s. 63–80.

¹¹² TOMEŠ, I. K úpravě práce přes čas v československém pracovním právu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1958, Vol. IV, č. 2, s. 171–182.

¹¹³ TOMEŠ, I. Pojem pracovní kázně a její právní úprava. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1959, Vol. VI, č. 2, s. 81–107.

„Podmínky nároku na starobní důchod“,¹¹⁴ která vyšla v AUCI v roce 1967 v anglickém překladu.

Na konci 60. let se v AUCI objevily první práce prof. Marie Kalenské, mj. též spoluautorky první československé učebnice pracovního práva, která vznikla v roce 1967 pod vedení prof. Karla Witze, který byl v 60. a 70. letech také častým přispěvatelem do AUCI. Dílo M. Kalenské významně přispělo k formování pracovněprávní doktríny. Lze zmínit např. statě „Teoretická koncepce pracovní smlouvy a pracovního poměru v některých buržoazních státech“ (č. 4/1967),¹¹⁵ „Některé charakteristické rysy pracovního právního poměru“ (č. 3/1969)¹¹⁶ nebo „Pracovní poměry pracovníků státního aparátu a vedoucích pracovníků“ (č. 4/1972).¹¹⁷

Z dnešního pohledu je potěšitelné, že mezi autory zařaditelnými svojí publikační činností do „rodiny sociálního práva“ bylo již od počátku 70. let minulého století velké množství autorek – žen, věnujících se právní vědě a publikujících k významným tématům z pohledu doby, ve které žily a tvořily. Mezi největší ženské osobnosti pracovního práva i práva sociálního zabezpečení patřila již zmíněná prof. Kalenská; na počátku 70. let minulého století ji pak v tvorbě uveřejňované na stránkách AUCI následovala doc. Novotná, a to zejména monografií na téma právní úpravy pracovní doby (1971)¹¹⁸ a dále v příspěvcích věnovaných otázkám odměňování: „K pojetí mzdy v pracovním právu kapitalistických zemí“ (č. 1–2/1971),¹¹⁹ „K pojetí mzdy v socialistickém pracovním právu“ (č. 1/1973).¹²⁰

Obě výše zmíněné autorky pak pokračovaly ve své publikační činnosti v AUCI až do 90. let, resp. do začátku nového milénia, když již měly mnoho následovnic, autorek – které ještě zmíníme.

O pracovněprávních souvislostech socialistického družstevnictví na začátku 70. let pojednal V. Štícha: „Podmínky pro úpravu pracovních vztahů v československém zemědělském družstevnictví“ (č. 2/1973),¹²¹ „Právní úprava členského poměru v JZD“ (č. 3/1975).¹²² Širší mezioborové přesahy některých aspektů pracovněprávní

¹¹⁴ TOMEŠ, I. *Old Age Pension Conditions of Eligibility. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia VII.* 1967.

¹¹⁵ KALENSKÁ, M. Teoretická koncepce pracovní smlouvy a pracovního poměru v některých buržoazních státech. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1967, Vol. XIV, č. 4, s. 357–376.

¹¹⁶ KALENSKÁ, M. Některé charakteristické rysy pracovního právního poměru. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1969, Vol. XVI, č. 3, s. 17–55.

¹¹⁷ KALENSKÁ, M. Pracovní poměry pracovníků státního aparátu a vedoucích pracovníků. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1972, Vol. XVIII, č. 4, s. 303–340.

¹¹⁸ NOVOTNÁ, E. *K základním rysům a tendencím právní úpravy pracovní doby. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XV.* 1971.

¹¹⁹ NOVOTNÁ, E. K pojetí mzdy v pracovním právu kapitalistických zemí. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1971, Vol. XVII, č. 1–2, s. 81–115.

¹²⁰ NOVOTNÁ, E. K pojetí mzdy v socialistickém pracovním právu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1973, Vol. XIX, č. 1, s. 3–43.

¹²¹ ŠTÍCHA, V. Podmínky pro úpravu pracovních vztahů v československém zemědělském družstevnictví. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1973, Vol. XIX, č. 3, s. 212–234.

¹²² ŠTÍCHA, V. Právní úprava členského poměru v JZD. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1975, Vol. XXI, č. 3, s. 221–261.

problematiky „potvrdil“ např. i Petr Hlavsa prací pod názvem „Koncepce a právní úprava řešení pracovních sporů“ z roku 1978.¹²³

V roce 1979 publikuje prof. Bělina v monografické řadě AUCI svoji studii zaměřenou na pojetí práva na práci, což je počátek jeho tematicky široce rozkročené publikační činnosti v rámci AUCI; jakkoliv se v rámci AUCI nevyhýbal ani problematice práva sociálního zabezpečení – viz např. stat’ „Sociální zabezpečení ve Velké Británii“ (č. 6/1987),¹²⁴ většinu své následné bohaté publikační činnosti věnoval zejména otázkám odpovědnosti za škodu v pracovním právu a vztahu občanského a pracovního práva, pro příklad uveďme např. stat’ „Odpovědnost v československém pracovním právu“ (č. 3–4/1982).¹²⁵

V té samé době přichází se svými prvními statěmi v AUCI i prof. Štangová, která zaměřuje své prvotiny spíše na právo sociálního zabezpečení – „Pojetí a funkce právní úpravy péče o invalidní občany“ (č. 3–4/1982).¹²⁶ V roce 1987 zde publikuje svou monografii „Postavení těhotných žen v pracovním právu a právu sociálního zabezpečení“.¹²⁷ Svými statěmi do diskurzu v oblasti pracovního práva i práva sociálního zabezpečení na konci 80. let promlouvá rovněž doc. Vysokajová – „Základní právní problémy sjednocení nemocenského pojištění pracovníků v pracovním poměru a družstevních rolníků“ (č. 2/1988).¹²⁸

Devadesátá léta se pak i ve statích AUCI v oblastech pracovního práva a práva sociálního zabezpečení nesou ve znamení snahy postihnout nové změny a ovlivňovat jejich směřování. Velmi přínosné v tomto ohledu byly i osobní kontakty mnohých členů katedry na vynikající zahraniční odborníky, uveďme příkladem publikaci prof. W. Hromadky z univerzity v Pasově, který publikoval v roce 1992 na stránkách AUCI v němčině práci věnovanou pracovnímu právu v Evropském společenství „Arbeitsrecht in der EG“ (č. 4–5/1992).¹²⁹ Své stati publikují již výše zmínění autoři, ale rovněž např. prof. Tröster, jeho studie pod názvem „Návrh německého zákona o pracovní smlouvě“ (č. 3/1995)¹³⁰ je trvale citovaným zdrojem poučení, zejména v době snah o další liberalizaci pracovního práva.

Od roku 2000 se v AUCI objevují statě mnoha současných členů katedry pracovního práva a práva sociálního zabezpečení PF UK. Jejich texty do značné míry formují uvažování nad sociální ochranou a jejími právními souvislostmi v měnícím se světě. Mezi nejčastěji publikujícími autory této novodobé etapy patří ze členů katedry prof. Štefko

¹²³ HLAVSA, P. *Koncepce a právní úprava řešení pracovních sporů*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XXVIII. 1978.

¹²⁴ BĚLINA, M. Sociální zabezpečení ve Velké Británii. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1987, Vol. XXXIII, č. 6, s. 49–69.

¹²⁵ BĚLINA, M. Odpovědnost v československém pracovním právu. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1982, Vol. XXVIII, č. 3–4, s. 215–234.

¹²⁶ FORMÁNKOVÁ, V. Pojetí a funkce právní úpravy péče o invalidní občany. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1982, Vol. XXVIII, č. 3–4, s. 257–274.

¹²⁷ ŠTANGOVÁ, V. *Postavení těhotných žen v pracovním právu a právu sociálního zabezpečení*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia IL. 1987.

¹²⁸ VYSOKAJOVÁ, M. Základní právní problémy sjednocení nemocenského pojištění pracovníků v pracovním poměru a družstevních rolníků. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1988, Vol. XXXIV, č. 2, s. 5–69.

¹²⁹ HROMADKA, W. Arbeitsrecht in der EG. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1992, Vol. XXXVIII, č. 4–5, s. 115–134.

¹³⁰ TRÖSTER, P. *Návrh německého zákona o pracovní smlouvě*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. 1995, Vol. XLI, č. 3.

s celkem dvanácti a prof. Pichrt s celkem osmi publikačními počiny, které vytvořili ať již jako autoři jediní či ve spoluautorství s dalšími odborníky; oba shora jmenovaní byli opakovaně také vědeckými redaktory jednotlivých čísel AUCI.

Prof. Pichrt ve svých statích diskutuje jednotlivé aktuální problémy v rozličných oblastech českého pracovního práva, např. ve statích „Agenturní zaměstnávání v českém právním řádu a praxi“ (č. 1–2/2004),¹³¹ „Vybrané otázky právního postavení vrcholového managementu kapitálových společností z pohledu pracovního práva“ (č. 3–4/2007),¹³² „Práce člena pro družstvo před a po rekodifikaci“ (č. 4/2014),¹³³ nevyhýbá se však ani mezinárodním pracovněprávním reflexím, jako je tomu např. ve stati „Bude doba dočasně ‚hojnosti‘ využita pro koncepční novelizaci zákoníku práce, či (zne)užita pro projevy partikulárního právního revizionismu?“ (č. 4/2016).¹³⁴

Někteří autoři se soustředí též na evropské souvislosti otázek pracovního práva a práva sociálního zabezpečení – V. Štangová, „Evropský model sociálního zabezpečení“ (č. 3/2004),¹³⁵ M. Bělina, „Postavení českého pracovního práva v systému evropského a českého práva“ (č. 3–4/2007),¹³⁶ P. Húrka, „Akademické postupy ve sblížení pracovního práva v Evropské unii“ (č. 3–4/2007),¹³⁷ M. Štefko, K. Joklová, Š. Kotrčová, V. Mertová, „Národní úpravy směrnice č. 96/71/ES ve vybraných členských státech“ (č. 1–2/2009),¹³⁸ V. Štangová, „Zákaz diskriminace v pracovněprávních vztazích z důvodu státní příslušnosti“ (č. 3/2014),¹³⁹ M. Štefko, „Vysílání pracovníků a poskytování služeb do Německa a Rakouska“ (č. 3/2014),¹⁴⁰ J. Morávek, „Právní úprava předávání osobních údajů – překážka přeshraničního pohybu pracovních sil?“ (č. 3/2014),¹⁴¹ K. Koldinská, „Koordinace sociálního zabezpečení ve vztahu k občanům třetích států – jsme si rovni?“ (č. 3/2014),¹⁴² J. Pichrt, „Zero hours contracts“ (č. 1/2019).¹⁴³

¹³¹ PICHRT, J. Agenturní zaměstnávání v českém právním řádu a praxi. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 211–226.

¹³² PICHRT, J. Vybrané otázky právního postavení vrcholového managementu kapitálových společností z pohledu pracovního práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2007, Vol. LIII, č. 3–4, s. 61–79.

¹³³ PICHRT, J. Práce člena pro družstvo před a po rekodifikaci. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2014, Vol. LX, č. 4, s. 35–46.

¹³⁴ PICHRT, J. Bude doba dočasně ‚hojnosti‘ využita pro koncepční novelizaci zákoníku práce, či (zne)užita pro projevy partikulárního právního revizionismu? *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2016, Vol. LXII, č. 4, s. 9–17.

¹³⁵ ŠTANGOVÁ, V. Evropský model sociálního zabezpečení. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 183–198.

¹³⁶ BĚLINA, M. Postavení českého pracovního práva v systému evropského a českého práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2007, Vol. LIII, č. 3–4, s. 7–21.

¹³⁷ HÚRKA, P. Akademické postupy ve sblížení pracovního práva v Evropské unii. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2007, Vol. LIII, č. 3–4, s. 23–33.

¹³⁸ ŠTEFKO, M. – JOKLOVÁ, K. – KOTRČOVÁ, Š. – MERTOVÁ, V. Národní úpravy směrnice č. 96/71/ES ve vybraných členských státech. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2009, Vol. LV, č. 2, s. 15–47.

¹³⁹ ŠTANGOVÁ, V. Zákaz diskriminace v pracovněprávních vztazích z důvodu státní příslušnosti. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2014, Vol. LX, č. 3, s. 35–44.

¹⁴⁰ ŠTEFKO, M. Vysílání pracovníků a poskytování služeb do Německa a Rakouska. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2014, Vol. LX, č. 3, s. 45–58.

¹⁴¹ MORÁVEK, J. Právní úprava předávání osobních údajů – překážka přeshraničního pohybu pracovních sil? *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2014, Vol. LX, č. 3, s. 59–67.

¹⁴² KOLDINSKÁ, K. Koordinace sociálního zabezpečení ve vztahu k občanům třetích států – jsme si rovni? *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2014, Vol. LX, č. 3, s. 69–75.

¹⁴³ PICHRT, J. Zero hours contracts. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXV, č. 1, s. 94–101.

V posledních deseti letech se pak stávají stálými přispěvateli do AUCI další členové katedry pracovního práva a PSZ – doc. Morávek se uvedl na jeho stránkách poprvé v roce 2014 shora uvedenou statí a publikoval v AUCI dosud 6 autorských počínů, shodně jako doc. Tomšej, jehož prvotina na stránkách AUCI vyšla ve stejném roce – J. Tomšej, „Souběh funkcí po rekodifikaci“ (č. 4/2014).¹⁴⁴

S potěšením lze konstatovat, že se postupně daří zapojovat do publikační činnosti i mladší členy katedry pracovního práva a práva sociálního zabezpečení, dr. Matějka Řehořová se 4 autorskými počiny, resp. dr. Solis (Stonjek) se 3 autorskými počiny jsou toho příkladem.

Zvláštní pozornost zaslouží čtyři monotematická čísla AUCI, která v posledních osmi letech reagovala na aktuální otázky výkonu závislé práce v širším slova smyslu.

V roce 2016 (č. 4) bylo pod vědeckou redakcí prof. Pichrta uspořádáno číslo s názvem „Úvahy o možné novelizaci zákoníku práce“,¹⁴⁵ které bylo přínosem pro probíhající diskuse na právě připravovanou novelizaci zákoníku práce a pestrou paletou představených názorů (od podporujících, po kritické až odmítavé) a tím, mimo jiné, bylo (cit. z předmluvy): „*příkladem pestrosti vědeckého bádání a svobody akademického diskursu pěstovaného na Katedře pracovního práva a práva sociálního zabezpečení PF UK*“.

Dílčí výstupy prvního roku řešení projektu UNCE/HUM/034 „Závislá práce v 21. století – otázky a výzvy“ (hlavní řešitel prof. Pichrt) byly představeny v č. 1/2019¹⁴⁶ s titulem „Aktuální otázky závislé práce“ (vědecký redaktor doc. Tomšej) a obsahovaly podnětné statě od odborníků hned z několika kateder PF UK, kteří se účastnili tohoto projektu.

Prof. Pichrt byl pak vědeckým redaktorem AUCI č. 2/2021,¹⁴⁷ které vyšlo pod titulem „Práce, právo a koronavirus“ a reflektovalo mnohé otázky řešené teorií i praxí v době těžkých zkoušek; opět se jednalo o příklad „mezioborové“ autorské spolupráce, neboť k tvorbě obsahu přispěli zástupci z několika kateder PF UK, ale i dalších výzkumných institucí, justice a státních orgánů.

Příkladem široké (fakultní i mimofakultní) mezioborové spolupráce bylo též AUCI č. 4/2023¹⁴⁸ (vědečtí redaktori prof. Kopecký a prof. Pichrt) věnované výkonu závislé práce ve služebních vztazích; reflexi kritických analýz mnohých příspěvků obsažených v tomto čísle bylo možné záhy identifikovat i v legislativním vývoji.

Vše výše uvedené lze shrnout tvrzením, že AUCI se v posledních sedmdesáti letech z okruhu sociálních práv více věnovala pracovnímu právu, články však často obsahovaly i úvahy nad širšími souvislostmi a dopady závislé práce do sociální ochrany v širším smyslu slova. AUCI byla rovněž svědkem počátků diskusí nad evropskými souvislostmi pracovního práva a práva sociálního zabezpečení, některé statě upozorňovaly i na širší (mimoevropskou) inspiraci v zahraničí.

¹⁴⁴ TOMŠEJ, J. Souběh funkcí po rekodifikaci. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2014, Vol. LX, č. 4, s. 61–72.

¹⁴⁵ PICHRT, J. (ed.). *Úvahy o možné novelizaci zákoníku práce*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2016, Vol. LXII, č. 4.

¹⁴⁶ TOMŠEJ, J. (ed.). *Aktuální otázky závislé práce*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXV, č. 1.

¹⁴⁷ PICHRT, J. – TOMŠEJ, J. (eds.). *Práce, právo a koronavirus*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2021, Vol. LXVII, č. 2.

¹⁴⁸ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 4.

Nelze rovněž opomenout fakt, že AUCI byla svědkem odborného růstu všech kolegů, kteří prošli katedrou pracovního práva a práva sociálního zabezpečení. Někdy lze v tematickém zaměření statí z různých období zaznamenat změny těžiště odborného zájmu některých autorů, stejně jako neustálé rozšiřování vlastního poznání autorů a tím i jejich tematického záběru.

V neposlední řadě je třeba zdůraznit, že AUCI poskytla nenahraditelnou platformu pro odbornou diskusi v době historických změn v 90. letech, v době europeizace českého práva, jakož i v okamžicích přelomových změn v platné právní úpravě pracovního práva i práva sociálního zabezpečení.

9. SPRÁVNÍ PRÁVO A SPRÁVNÍ VĚDA¹⁴⁹

Časopis AUCI začal vycházet v době, která obecně nebyla příznivá pro rozvoj práva jako systému, jenž vedle své normativní funkce regulující veřejnou mocí vynutitelné chování lidí má vyjadřovat obecně uznávané hodnoty a principy a chránit nezadatelná práva jednotlivců. Správní právo bylo vždy právním odvětvím upravujícím organizaci a činnost státní správy, případně i jiné veřejné správy (nepohybujeme-li se v plně centralizovaném systému, který zná pouze státní správu). Reguluje společenské vztahy tam, kde je potřeba ve veřejném zájmu udržovat řád. Správní právo není právním oborem, který by jen jednostranně stanovoval povinnosti osob vůči státu, ale upravuje postupy veřejné moci vůči jednotlivcům a má taktéž garantovat práva jednotlivců na řádný výkon veřejné správy a na obranu proti nepřiměřeným zásahům veřejné moci vůči nim.

Správní právo bylo v poválečném období zasaženo novými společenskými pořádky zcela zásadním způsobem. Právě v tomto oboru, zásadně spjatém s činností státního aparátu, se výrazně projevilo mimoprávní ovlivňování nekontrolovanými mocenskými a stranickými strukturami totalitního režimu, etatizace veškerého veřejného života a v neposlední řadě i zánik správního soudu a tím i alespoň teoretické možnosti nezávislé kontroly rozhodování státní správy.

V prvních letech vydávání časopisu AUCI lze na jeho stránkách nalézt několik článků z oboru správního práva, jejichž autorem byl Pavel Levit, docent a později profesor Univerzity Karlovy. Připomenu dva:

V č. 2/1956 byl otištěn článek „Administrativně právní postavení správy podniku průmyslového“.¹⁵⁰ V návaznosti na dobové sovětské chápání pojmu státní správy byl např. ředitel podniku v socialistickém státním vlastnictví chápán mimo jiné jako zmocněnec a zástupce státu vybavený administrativně právní kompetencí, správa podniku byla považována za druh výkonu státní správy. Takto chápané pojetí správy podniku bylo později, alespoň v československém chápání, byť i v socialistické státní správě, opuštěno, ředitel podniku za správní orgán rozhodně považován nebyl. Uváděný článek měl tedy, podobně jako řada jiných článků své doby, jen omezený dosah na rozvoj oboru správního práva, a jeho nosné závěry byly záhy překonány.

¹⁴⁹ Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.

¹⁵⁰ LEVIT, P. Administrativně právní postavení správy podniku průmyslového. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1956, Vol. II, č. 2, s. 81–105.

Druhý článek Pavla Levita, který chci zmínit, byl otištěn v č. 3/1958.¹⁵¹ Nesl název „Správní řízení“. Považuji ho asi za nejhodnotnější obecné pojednání o správním řízení, které u nás bylo k tomuto základnímu procesu státní správy v době socialistické napsáno. Neobsahuje možná žádné nové revoluční myšlenky o tom, co je správní řízení a jaký je jeho význam, ale shrnuje tradiční pojetí, vycházející ze zde označované „liberálně buržoazní nauky“, doplněné o specifikace z činnosti socialistické státní správy. Článek byl přitom napsán v době, kdy u nás platila úprava správního řízení z roku 1955 (vládní nařízení č. 20/1955 Sb.), pomíjející více záruk práv účastníků, které znalo předchozí vládní nařízení č. 8/1928 Sb. A to se ještě ani nepřipravoval zřejmě odborně nejhorší správní řád, který u nás kdy platil – vládní nařízení č. 91/1960 Sb. Správní řád z roku 1960 neobsahoval řadu do té doby známých procesních institutů jako třeba o způsobech dokazování, zastupování účastníků, o ústním jednání či o obnově řízení. Asi nejvýrazněji se „proslavil“ tím, že zavedl, ve zřejmé snaze fakticky vyloučit odvolání, tzv. horizontální model rozhodování o odvolání proti rozhodnutí národního výboru směrem k voleným orgánům téhož národního výboru. Levit ukázal, že i v takové době bylo možné psát o tématu zajímavějším možná jen malý okruh čtenářů na odpovídající odborné a čtivé úrovni.

Z publikací v druhé polovině šedesátých let, tedy z doby, kdy byl kladen větší důraz na právní stránku činnosti státní správy a ochranu zákonnosti, zmíním tři.

Civilisté Zdeněk Češka a Jiří Švestka napsali v č. 4/1967 článek „Několik úvah nad připravovanou úpravou odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím“;¹⁵² tedy k připravované první obecné úpravě odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím orgánu státu. Toto téma, ač se zabývá specifickou oblastí občanskoprávní odpovědnosti za škodu, imanentně souvisí s tématy rozhodování ve státní správě, a tedy s tématy, kterým se věnuje správní právo. Původcem nezákonného rozhodnutí mohly být vedle soudů, dalších orgánů činných v trestním řízení právě orgány vykonávající státní správu.

Zdeněk Lukeš vydal v monografickém čísle časopisu AUCI z r. 1968 pojednání nazvané „Obecné a speciální zmocnění ve správě na úseku ochrany veřejného pořádku“.¹⁵³ Byť bylo toto dílo psáno za jiného společenského systému, jsou Lukešem vymezené pojmy z oblasti bezpečnostního práva jako veřejná bezpečnost, veřejný pořádek či další citovány i v současnosti v publikacích věnovaných bezpečnostnímu právu.

Vladimír Mikule pak publikoval v č. 4/1968 stať „Správní soudnictví v Československu“.¹⁵⁴ Práce byla psána v době, kdy se reálně uvažovalo o obnovení soudní kontroly rozhodnutí správních orgánů, zaniklé po zrušení správního soudu v roce 1952. Mikule, jemuž byla na začátku sedmdesátých let znemožněna obhajoba již napsané kandidátské disertační práce a až v roce 1990 byl rehabilitován jako docent, zde rozebral různé koncepce správního soudnictví. V tom mohl navázat na prvorepublikové publikace

¹⁵¹ LEVIT, P. Správní řízení. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1958, Vol. IV, č. 3, s. 187–202.

¹⁵² ČEŠKA, Z. – ŠVESTKA, J. Několik úvah nad připravovanou úpravou odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1967, Vol. XIV, č. 4, s. 297–324.

¹⁵³ LUKEŠ, Z. Obecné a speciální zmocnění ve správě na úseku ochrany veřejného pořádku. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia IX*. 1968.

¹⁵⁴ MIKULE, V. Správní soudnictví v Československu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1968, Vol. XV, č. 3, s. 3–51.

a judikaturu někdejšího nejvyššího správního soudu, ukazoval ale též na ty příklady socialistických zemí, které soudní přezkum aktů správy v určitém rozsahu umožňovaly.

V sedmdesátých a osmdesátých letech se setkáváme především s příspěvky k problematice organizace státní správy či ke správnímu řízení. Například v monotematickém č. 2–3/1983, vydaném pod souhrnným titulem „Zvyšování účinnosti správního práva v procesu zdokonalování socialistické zákonnosti ve státní správě“, napsali, mezi jinými, Dušan Hendrych stať „Poznámky ke státní odpovědné a meziodvětvové správě“¹⁵⁵ a Jan Svatoň stať „K problematice organizačně technických principů výstavby socialistické státní správy“.¹⁵⁶ Vladimír Vopálka vydal jako monografii v r. 1987 AUCI „Odbory národních výborů“.¹⁵⁷

Kratší či delší díla k organizaci správy v socialistických časech v podstatě „odvál vítr“ a nebylo možné na ně navazovat, z uvedeného období nicméně je však možné odkázat na č. 2/1980, v němž jsou dva články, které měly pro obecnou část správního práva nadčasový význam. Zdeněk Lukeš psal „Metody správní činnosti“,¹⁵⁸ vysoce kladně pak i po letech bylo hodnoceno dílo Bohumila Voženíla „K pojetí a klasifikaci forem správní činnosti“.¹⁵⁹ Posledně uvedený autor bohužel v roce vydání své stať předčasně ve věku pouhých 48 let zemřel.

Devadesátá léta byla pro publikace z oboru správního práva v časopise AUCI asi nejplodnější. Výběrově zmiňuji:

Zdeněk Bažil vydal v monografickém čísle v r. 1992 dílo „Neurčité právní pojmy a uvážení při aplikaci norem správního práva se zřetelem na judikaturu bývalého čl. nejvyššího správního soudu“.¹⁶⁰ Ve své době se jednalo nejen o velmi zásadnou, ale i nejrozsáhlejší publikaci k těmto základním institutům rozhodování veřejné správy. Čerpala z ní mnohokrát nejen navazující odborná literatura, ale i v té době teprve začínající obnovené správní soudnictví.

Helena Prášková vydala v č. 4–5/1992 monografii „Správní delikty právnických osob“.¹⁶¹ Šlo o její první rozsáhlejší publikaci věnovanou správnímu trestání. A na literárním trhu i o první dílo věnované rozsáhleji obecné úpravě správního trestání právnických osob, v té době ještě mimo režim přestupkového práva. I toto dílo se dočkalo mnoha citací od jiných autorů i v judikatuře.

Č. 2–3/1993 bylo monotematicky věnováno správnímu soudnictví. Přispěli do něj např. Vladimír Mikule se stať „Ideové základy správního soudnictví“,¹⁶² František Zoulík

¹⁵⁵ HENDRYCH, D. Poznámky ke státní odpovědné a meziodvětvové správě. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1983, Vol. XXIX, č. 2–3, s. 145–150.

¹⁵⁶ SVATOŇ, J. K problematice organizačně technických principů výstavby socialistické státní správy. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1983, Vol. XXIX, č. 2–3, s. 211–215.

¹⁵⁷ VOPÁLKA, V. *Odbory národních výborů*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XLVIII*. 1987.

¹⁵⁸ LUKEŠ, Z. Metody správní činnosti. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1980, Vol. XXVI, č. 2, s. 83–93.

¹⁵⁹ VOŽENÍLEK, B. K pojetí a klasifikaci forem správní činnosti. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1980, Vol. XXVI, č. 2, s. 95–120.

¹⁶⁰ BAŽIL, Z. *Neurčité právní pojmy a uvážení při aplikaci norem správního práva se zřetelem na judikaturu bývalého čl. nejvyššího správního soudu*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia LVIII*. 1992.

¹⁶¹ PRAŠKOVÁ, H. *Správní delikty právnických osob*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1992, Vol. XXXVIII, č. 4–5, s. 3–96.

¹⁶² MIKULE, V. *Ideové základy správního soudnictví*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1993, Vol. XXXIX, č. 2–3, s. 5–42.

se statí „Historický vývoj a typy správního soudnictví“¹⁶³ či Alena Winterová se statí „Rozhodování soudů o žalobách proti rozhodnutím správních orgánů“.¹⁶⁴

I v novém miléniu bylo vydáno několik čísel AUCI věnovaných výhradně nebo převážně správnímu právu.

Č. 1–2/2001 bylo nazváno „Vybrané otázky správního práva“. Přispěli do něho Taisia Čebiřová s článkem „Veřejná služba na prahu 21. století“,¹⁶⁵ Richard Pomahač s článkem „Euroobčan a jeho práva“,¹⁶⁶ Vladimír Sládeček s článkem „K vyhlásování předpisů“¹⁶⁷ a Josef Staša s článkem „Problém subsumpce správních aktů“.¹⁶⁸

AUCI č. 1/2010 bylo nazváno „O veřejné správě“ a obsahovalo celkem 23 článků věnovaných životnímu jubileu 75 let docentky Taisie Čebiřové, mimochodem dlouholeté členky redakční rady časopisu AUCI. Snad šlo o zdářilý počin, když i následně byli autoři těchto článků častokrát citováni v literatuře. Namátkou lze uvést, že do čísla přispěli například Jan Musil příspěvkem „Teoretická a ústavní východiska správního trestání“,¹⁶⁹ Vladimír Vopálka příspěvkem „Vázanost veřejné správy“,¹⁷⁰ Richard Pomahač příspěvkem „Regulatorní veřejná správa za hranicemi státu“,¹⁷¹ polská autorka Iwona Niżnik-Dobosz příspěvkem „Współczesne ujęcie państwowej teorii samorządu terytorialnego w Polsce“,¹⁷² Helena Prášková příspěvkem „Právní a procesní nástupnictví ve správním řízení“.¹⁷³ Já jsem napsal článek „K otázce uplatňování zákazu reformace in peius ve správním řízení obecném a trestním“.¹⁷⁴

Číslem monotematicky zaměřeným na správní právo, a to na téma forem správních činností, bylo č. 2/2020. Toto číslo vyšlo shodou okolností čtyřicet poté po již klasickém pojednání Bohumila Voženilka o pojetí a klasifikaci správních činností. Do tohoto

¹⁶³ ZOULÍK, F. Historický vývoj a typy správního soudnictví. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1993, Vol. XXXIX, č. 2–3, s. 43–54.

¹⁶⁴ WINTEROVÁ, A. Rozhodování soudů o žalobách proti rozhodnutím správních orgánů. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1993, Vol. XXXIX, č. 2–3, s. 55–69.

¹⁶⁵ ČEBIŘOVÁ, T. Veřejná služba na prahu 21. století. ČEBIŘOVÁ, T. (ed.). *Vybrané otázky správního práva*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2001, Vol. XLVII, č. 1–2, s. 9–39.

¹⁶⁶ POMAHAČ, R. Euroobčan a jeho práva. ČEBIŘOVÁ, T. (ed.). *Vybrané otázky správního práva*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2001, Vol. XLVII, č. 1–2, s. 41–58.

¹⁶⁷ SLÁDEČEK, V. K vyhlásování předpisů. ČEBIŘOVÁ, T. (ed.). *Vybrané otázky správního práva*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2001, Vol. XLVII, č. 1–2, s. 59–85.

¹⁶⁸ STAŠA, J. Problém subsumpce správních aktů. ČEBIŘOVÁ, T. (ed.). *Vybrané otázky správního práva*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2001, Vol. XLVII, č. 1–2, s. 87–98.

¹⁶⁹ MUSIL, J. Teoretická a ústavní východiska správního trestání. PRÁŠKOVÁ, H. – KOPECKÝ, M. (eds.). *O veřejné správě*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2010, Vol. LVI, č. 1, s. 55–71.

¹⁷⁰ VOPÁLKA, V. Vázanost veřejné správy. PRÁŠKOVÁ, H. – KOPECKÝ, M. (eds.). *O veřejné správě*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2010, Vol. LVI, č. 1, s. 37–44.

¹⁷¹ POMAHAČ, R. Regulatorní veřejná správa za hranicemi státu. PRÁŠKOVÁ, H. – KOPECKÝ, M. (eds.). *O veřejné správě*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2010, Vol. LVI, č. 1, s. 81–87.

¹⁷² NIŻNIK-DOBOSZ, I. Współczesne ujęcie państwowej teorii samorządu terytorialnego w Polsce. PRÁŠKOVÁ, H. – KOPECKÝ, M. (eds.). *O veřejné správě*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2010, Vol. LVI, č. 1, s. 117–125.

¹⁷³ PRÁŠKOVÁ, H. Právní a procesní nástupnictví ve správním řízení. PRÁŠKOVÁ, H. – KOPECKÝ, M. (eds.). *O veřejné správě*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2010, Vol. LVI, č. 1, s. 185–202.

¹⁷⁴ KOPECKÝ, J. K otázce uplatňování zákazu reformace in peius ve správním řízení obecném a trestním. PRÁŠKOVÁ, H. – KOPECKÝ, M. (eds.). *O veřejné správě*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2010, Vol. LVI, č. 1, s. 203–211.

čísla přispěli například Josef Staša článkem „K pojetí a členění forem správní činnosti po 40 letech“,¹⁷⁵ Václav Petrmichl článkem „Závazná stanoviska jako forma správní činnosti“,¹⁷⁶ Kateřina Frumarová článkem „Vnitřní předpisy, jejich ‚vnější‘ účinky a jiné problematické aspekty“.¹⁷⁷ Já jsem napsal článek „Správní činnosti v oboru státní služby“.¹⁷⁸

Poměrně brzy následovalo č. 4/2021, které se věnovalo tematicky správněprávním vztahům a organizaci veřejné správy. Články v něm měli například Helena Prášková, „Status jednotlivce ve správním právu“,¹⁷⁹ Richard Pomahač, „Rozhraní ústavního a správního práva“,¹⁸⁰ Martin Wagner, „K reformě územně správního členění České republiky“.¹⁸¹ Já jsem napsal článek „K obsahu a rozsahu veřejných subjektivních práv“.¹⁸²

V č. 4/2023 bylo publikováno více příspěvků věnovaných postavení veřejných zaměstnanců. Například Jan Pichrt napsal „Několik poznámek k vymezení osobní působnosti zákona o státní službě“,¹⁸³ Jakub Morávek „Ochrana oznamovatelů (nejen) ve státní službě“,¹⁸⁴ Pavel Kopecký „Právní postavení státního zaměstnance zařazeného mimo výkon služby z organizačních důvodů“,¹⁸⁵ Hana Jandová a Veronika Nováková „Odpovědnost státních zaměstnanců za škodu způsobenou služebním úřadu“.¹⁸⁶ Já jsem v tomto čísle napsal „Důsledky trestního řízení pro postavení zaměstnanců veřejné správy“.¹⁸⁷

Zatím poslední číslo, v němž bylo věnováno více příspěvků správněprávním otázkám, je č. 2/2024. Obsahuje anglicky psané články pod hlavním titulem „Regulatory

¹⁷⁵ STAŠA, J. K pojetí a členění forem správní činnosti po 40 letech. KOPECKÝ, M. (ed.). *Aktuálně o formách správních činností. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2020, Vol. LXVI, č. 2, s. 11–22.

¹⁷⁶ PETRMICHL, V. Závazná stanoviska jako forma správní činnosti. KOPECKÝ, M. (ed.). *Aktuálně o formách správních činností. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2020, Vol. LXVI, č. 2, s. 51–63.

¹⁷⁷ FRUMAROVÁ, K. Vnitřní předpisy, jejich „vnější“ účinky a jiné problematické aspekty. KOPECKÝ, M. (ed.). *Aktuálně o formách správních činností. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2020, Vol. LXVI, č. 2, s. 23–35.

¹⁷⁸ KOPECKÝ, M. Správní činnosti v oboru státní služby. KOPECKÝ, M. (ed.). *Aktuálně o formách správních činností. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2020, Vol. LXVI, č. 2, s. 111–120.

¹⁷⁹ PRÁŠKOVÁ, H. Status jednotlivce ve správním právu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2021, Vol. LXVII, č. 4, s. 11–30.

¹⁸⁰ POMAHAČ, R. Rozhraní ústavního a správního práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2021, Vol. LXVII, č. 4, s. 49–59.

¹⁸¹ WAGNER, M. K reformě územně správního členění České republiky. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2021, Vol. LXVII, č. 4, s. 107–115.

¹⁸² KOPECKÝ, M. K obsahu a rozsahu veřejných subjektivních práv. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2021, Vol. LXVII, č. 4, s. 31–43.

¹⁸³ PICHRT, J. Několik poznámek k vymezení osobní působnosti zákona o státní službě. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 4, s. 7–19.

¹⁸⁴ MORÁVEK, J. Ochrana oznamovatelů (nejen) ve státní službě. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 4, s. 45–56.

¹⁸⁵ KOPECKÝ, P. Právní postavení státního zaměstnance zařazeného mimo výkon služby z organizačních důvodů. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 4, s. 113–124.

¹⁸⁶ JANDOVÁ, H. – NOVÁKOVÁ, V. Odpovědnost státních zaměstnanců za škodu způsobenou služebním úřadu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 4, s. 91–102.

¹⁸⁷ KOPECKÝ, M. Důsledky trestního řízení pro postavení zaměstnanců veřejné správy. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 4, s. 21–44.

Sandboxes, Automatization of Administrative Decision-Making and the Future of Administrative Law¹⁸⁸

Zbývá uvést, že členem redakční rady časopisu AUCI byla vždy osoba profesně se zaměřující na správní právo, postupně profesori Pavel Levit, Zdeněk Lukeš, docenti Vladimír Němec, Taisie Čebiřová, již více let jsem pak členem redakční já.

10. FINANČNÍ PRÁVO A FINANČNÍ VĚDA¹⁸⁹

Přestože ke vzniku oboru finančního práva a finanční vědy (dále také jen „finanční právo“) došlo ještě před zahájením edice časopisu AUCI, projevoval se tento fakt s postupem času v uplynulých 70 letech relativně pozvolně a nárůst významu oboru finančního práva je patrný zejména až v uplynulých dvou dekadách. Stejně jako jiným právním oborům, ani oboru finančního práva se v první polovině existence časopisu AUCI nevyhnuo ovlivnění skladby a obsahu některých příspěvků ideologickým politickým podhoubím tehdejšího Československa. Na druhou stranu je potřeba uvést, že finančněprávní články publikované v prvních 35 letech existence AUCI vykazovaly převážně odborný charakter, jak tomu ostatně bylo u většiny dalších právních oborů. Druhých 35 let existence časopisu je spojeno s určitou proměnou a značným nárůstem širě záběru finančního práva, které vedle dosud výrazně akcentované oblasti měnového práva, devizového práva a částečně daňového práva začalo stále intenzivněji odrážet zejména význam práva finančního systému, práva kapitálového trhu, práva bankovního a práva pojišťovacího. V průběhu předemtných 70 let časopisu AUCI bylo přitom možné identifikovat několik zajímavých skutečností, resp. trendů, u kterých je patrný vývoj role finančního práva ve společnosti.

První trend spočívá v postupném odpoutávání se oboru finančního práva od ekonomických oborů, s nimiž bylo finanční právo historicky vždy velmi úzce spjato (je tomu tak ostatně i dnes). Zatímco ze začátku existence časopisu AUCI bylo několik článků a studií zaměřeno na vzájemné působení práva a ekonomie, a to zejména v otázkách rozpočtových a daňových, tento společný náhled postupně odpadal a v uplynulých letech byla drtivá většina témat z oboru finančního práva pojata ryze právně. Stále však existují oblasti, kde bližší interakce právní a ekonomické roviny dává smysl (typicky oblast daňová, oblast dotační a oblast rozpočtová). Zejména v 50. a 60. letech minulého století byly navíc publikovány články, které se zabývaly financováním vybraných veřejnoprávních organizací a které byly tematicky na pomezí mezi dnešním právem obchodním, finančním a ekonomii. Jako příklad lze uvést článek Jana Trubače z roku 1959 s názvem „Vývoj finančního hospodaření a využívání ekonomických podniků v ČSR po roce 1945“.¹⁹⁰

¹⁸⁸ HANDRLICA, J. (ed.). *Regulatory Sandboxes, Automatization of Administrative Decision-Making and the Future of Administrative Law. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 2.

¹⁸⁹ Prof. JUDr. Radim Boháč, Ph.D., JUDr. Roman Vybíral, Ph.D.

¹⁹⁰ TRUBAČ, J. Vývoj finančního hospodaření a využívání ekonomických podniků v ČSR po roce 1945. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1959, Vol. VI, č. 2, s. 37–79.

Druhý trend spočívá v postupném nárůstu významu oboru finančního práva, což lze kvantifikovat a ilustrovat na nárůstu počtu článků zaměřených na ryze finančněprávní témata. Zatímco v prvních letech existence časopisu bývaly články zaměřené vyloženě na obor finančního práva méně četné, v uplynulých 20 až 30 letech se jejich počet značně zvýšil stejně tak jako publikace monotematických finančněprávních čísel.

Třetí trend jde ruku v ruce s výše uvedeným, neboť souvisí s pojetím finančního práva v České republice, resp. v tehdejší Československu. Zatímco některé dříve silné oblasti postupně upadaly na významu s ohledem na politické a právní změny ve společnosti (jako např. právo devizové), jiné oblasti, a je jich většina, postupně rostly na významu, případně vznikaly a etablovaly se jako součást dnešního oboru finančního práva (např. právo kapitálového trhu) nebo jako oblasti se specifickým vztahem k finančnímu právu (např. právo AML nebo účetní právo).

Pokud jde o konkrétní významné publikace z doby 60. a 70. let minulého století, pak zajímavé shrnutí poválečných let v československém finančním právu se silným historickým přesahem a podtextem představuje Bedřich Spáčil v článku z roku 1961 s názvem „Patnáct let československého finančního práva“.¹⁹¹ Od roku 1967 do roku 1976 převládala v rámci práva finančního témata měnového a devizového práva, jejichž majoritním autorem byl Milan Bakeš. Uvést lze např. články z let 1968, 1970, 1976, kde se autor věnuje vybraným relativně úzkým okruhům dnešního měnového práva a zejména pak monografické vydání časopisu z roku 1973 s názvem „Měnové vztahy a jejich právní problematika“.¹⁹² Nutno podotknout, že některé teorie poprvé představené právě v tomto díle tvoří základ i současné teorie měnového práva.

Dalším, z dnešního pohledu velmi zajímavým faktem je skutečnost, že až do roku 1989 byla v časopise velmi poddimenzovaná oblast daňová (v širším slova smyslu), byť ve společnosti hrála vždy důležitou roli, i když také prostřednictvím odvodů a nejen daní. Bylo to dáno jednak rozdílnou skladbou daní, odvodů a dalších obdobných peněžitých plnění, a dále tím, že vedení teoretického diskurzu, ať už nad konkrétními problémy tehdejšího daňového práva, nebo nad skladbou daní jako takovou, nebylo z akademického pohledu úplně na pořadu dne. Výjimkou jsou relativně neutrálně pojaté články Miloše Borovičky z roku 1967 na téma „K problematice zdaňování motorových vozidel v Československu“¹⁹³ nebo Milana Bakeše z roku 1975 na téma „Clo a prostředky celní politiky“.¹⁹⁴

Své místo si v časopise AUCI v průběhu let našla i ryze či převážně teoretická finančněprávní pojednání, a to např. v roce 1982, kdy Milan Bakeš a kol. představili rozsáhlý příspěvek na téma „Finanční správa a peněžnictví“, nebo v roce 1984, kdy Milan Bakeš a Marie Karfíková připravili články na téma finanční politiky státu a role finančněprávních předpisů v tehdejší společnosti. V této souvislosti je rovněž potřeba

¹⁹¹ SPÁČIL, B. Patnáct let československého finančního práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1961, Vol. VIII, Supplementum 2, s. 59–106.

¹⁹² BAKEŠ, M. *Měnové vztahy a jejich právní problematika*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XVIII*. 1973.

¹⁹³ BOROVIČKA, M. K problematice zdaňování motorových vozidel v Československu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1967, Vol. XIV, č. 1, s. 49–74.

¹⁹⁴ BAKEŠ, M. – BOROVIČKA, M. – ALEŠ, J. – NĚMCOVÁ, J. *Clo a prostředky celní politiky*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1982, Vol. XXVIII, č. 2.

uvést monotematické a poměrně průřezové č. 1/1987¹⁹⁵ autorů Milana Bakeše, Marie Karfíkové, Hany Markové a Miloše Borovičky věnované aktuálním otázkám finanční vědy a roli, kterou finanční věda a finanční právo sehrávaly v tehdejší společnosti.

Po roce 1989 převládala z pohledu finančněprávních příspěvků čísla monotematická, zaměřená buďto na konkrétní oblasti finančního práva (např. právo daňové), nebo častěji čísla multižánrová. Konkrétně mezi roky 1989–2013 došlo k vydání 4 monotematických vydání zaměřených na oblast finančního práva, a to č. 5/1989,¹⁹⁶ 3–4/2003,¹⁹⁷ 4/2010¹⁹⁸ a 3/2013.¹⁹⁹ Spojujícím znakem všech 4 vydání je důraz kladený na daňové a rozpočtové právo, kdy jiné oblasti finančního práva prakticky zcela absentují. V tomto čtvrtstoletí tedy můžeme hovořit o tzv. daňově-rozpočtové éře finančního práva spojené jak s autory fakultními (Marie Karfíková, Hana Marková, Milan Bakeš, Radim Boháč, Petr Kotáb, Roman Vybíral a další), tak s autory externími.

Pokud jde o moderní historii časopisu AUCI, oboru finančního práva byla věnována další 3 monotematická čísla, a to konkrétně č. 1/2018,²⁰⁰ 3/2020²⁰¹ a 4/2022,²⁰² přičemž teprve v těchto číslech se projevuje širší záběr finančního práva v plném rozsahu, když autory zvolená témata zahrnují nejen právo daňové a rozpočtové, jak tomu bylo v uplynulých letech, ale rovněž např. právo měnové, právo bankovní, právo pojišťovací a právo kapitálového trhu. Skladba autorů vychází opět primárně z bývalých a současných členů katedry finančního práva a finanční vědy Právnické fakulty Univerzity Karlovy, nicméně prostor bývá tradičně poskytován rovněž výrazným zahraničním jménům oboru finančního práva (např. Lubomír Čunderlík nebo Wojciech Morawski).

Pokud bychom měli zhodnotit historii oboru finančního práva očima časopisu AUCI, pak se nedá úplně říct, že by vždy rovnoměrně rezonovala jednotlivá témata tvořící tehdejší vnímání finančního práva. Naopak lze pozorovat dvě hlavní tematické éry (konkrétně éru měnověprávní a éru daňověprávní, resp. rozpočtověprávní). Vyvážený odraz náplně oboru finančního práva je patrný teprve v uplynulých několika málo letech, kdy se čtenáři mohli seznámit s aktuálními otázkami napříč prakticky celým finančním právem. Zástupce oboru finančního práva a finanční vědy tak uvedený trend může těšit a pevně věříme, že budoucnost oboru v časopisu AUCI je zajištěna.

11. TRESTNÍ PRÁVO²⁰³

Trestní právo hrálo v časopise AUCI vždy poměrně významnou úlohu. Podíváme-li se do historie, tak v našem časopise bylo publikováno množství studií, které měly v právní nauce a právní praxi značný význam. Zásadní dopady těchto textů

¹⁹⁵ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1987, Vol. XXXIII, č. 1.

¹⁹⁶ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1989, Vol. XXXV, č. 5.

¹⁹⁷ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2003, Vol. XLIX, č. 3–4.

¹⁹⁸ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2010, Vol. LVI, č. 4.

¹⁹⁹ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2013, Vol. LIX, č. 3.

²⁰⁰ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2018, Vol. LXIV, č. 1.

²⁰¹ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2020, Vol. LXVI, č. 3.

²⁰² *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 4.

²⁰³ Doc. JUDr. Vladimír Pelc, Ph.D.

lze vyzorovat dokonce i v oblasti legislativy. Jednalo se převážně o texty pražských autorů, ale na některých mají zásluhu i kolegové z jiných pracovišť. V tomto ohledu lze vyjádřit potěšení, že trend zapojení dalších (i zahraničních) kolegů v poslední době posiluje.

Pokud bychom měli studie v AUCI a jejich dopady pro obor trestního práva rozdělit z hlediska obsahového, tak náš časopis udělal hodně ve třech oblastech. Nejsou sice zcela srovnatelné, ale kromě zpracovávaných okruhů mohou čtenáři poskytnout základní přehled o povaze a významu publikovaných studií v oboru trestní právo.

První oblast představují studie o tématech, v nichž se trestní právo střetává s právem ústavním a právem evropským. Pro obor trestního práva je tento aspekt nesmírně důležitý, neboť trestní právo je oborem velmi tradičním, až rigorózním, v němž ke změnám docházelo vždy jen obtížně. Existují v něm proto (někdy nezdravé) tendence se před ostatními obory tak trochu uzavírat a zdůvodňovat určitá právní řešení dlouholetou ustálenou praxí, která ovšem často nebere ohledy na celkový právní a společenský kontext. Vzhledem k tomu, že trestní právo je způsobilé tím nejvýraznějším způsobem zasahovat do základních lidských práv a svobod, je takový postoj neakceptovatelný. Rovněž vzrůstající vliv práva Evropské unie zapovídá vědě trestního práva takový postoj a klade stále větší nároky na propojování poznatků z různých právních odvětví.

Studie přesahující obor trestního práva přicházejí až po roce 1990. Prvním významným textem v této oblasti je rozsáhlý apel z roku 1992 za posílení ochrany práv a svobod v trestním právu.²⁰⁴ Dále bych vzpomenul na text profesora Boguszaka z roku 1996 o svobodě projevu a jejích mezích,²⁰⁵ na něž do značné míry ve svých textech o extremismu, toleranci a svobodě navazovali další.²⁰⁶ V oblasti, kde se trestní právo střetává s právem evropským, bylo významným počinem monografické číslo z roku 2006 o ochraně lidských práv v procesu europeizace trestního práva, jehož vědeckým redaktorem byl profesor Tomášek.²⁰⁷

Do druhé oblasti spadají studie o tématech tradičně trestněprávních, které v právní vědě přinášely nové poznatky a měly z hlediska dlouhodobého vnímání oboru svůj význam pro právní praxi. Protože trestní právo je nejen metaforicky Zločin a trest, tak zmíním jeden příklad k problematice viny (základů trestní odpovědnosti), druhý příklad k problematice trestání.

V AUCI vyšly dvě významné studie týkající se okolností vylučujících protiprávnost, tedy problematiky viny, jedna od doktora Vokouna z roku 1989,²⁰⁸ druhá od docenta Kuchty z roku 2007.²⁰⁹ Oba autoři se stavěli proti čistě objektivistickým pojetím

²⁰⁴ NEZKUSIL, J. *Za posílení ochrany práv a svobod v trestním právu*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia LVII*. 1992.

²⁰⁵ BOGUSZAK, J. K problematice svobody projevu v právu České republiky. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1996, Vol. XLII, č. 1–2, s. 101–108.

²⁰⁶ Autorem, který se následně věnoval těmto trestním tématům, jež mají zásadní ústavněprávní přesahy, byl tragicky zesnulý docent Jiří Herczeg.

²⁰⁷ TOMÁŠEK, M. (ed.). *Ochrana základních práv a svobod v procesu europeizace trestního práva*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2006, Vol. LII, č. 1.

²⁰⁸ VOKOUN, R. *Výbrané aktuální otázky nutné obrany a krajní nouze*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia LIII*. 1989.

²⁰⁹ KUCHTA, J. Postavení a úprava okolností vylučujících protiprávnost v připravované rekodifikaci trestního práva hmotného. GRIVNA, T. – VANDUCHOVÁ, M. (eds.). *Aktuální problémy rekodifikace trestního*

a zasadili se o širší prosazení subjektivních kritérií při hodnocení nutné obrany a krajní nouze. Nutno říci, že až v poslední době se soudní praxe velmi opatrně přiklání k tomuto pojetí, podle něž je nezbytné posuzovat případy naplnění podmínek okolností vylučujících protiprávnost z pohledu jedající osoby, nikoli z pohledu jakéhosi průměrného normálního člověka, což je kritérium vhodné pro občanské právo hmotné, nikoli však pro právo trestní.²¹⁰ Pro právníka (nejlépe z tepla kanceláře a bez časového stresu), vymyslet, jak se člověk měl a mohl zachovat v situaci hrozícího nebezpečí, je snadné. Vcítit se do vnímání jedající osoby je daleko složitější. Vyžaduje to nejen vynikající právní znalosti, ale i životní zkušenosti (praktické znalosti) a notnou dávku empatie.

Pokud jde o problematiku trestu, tak lze poukázat samozřejmě na významné studie doktorky Vanduchové,²¹¹ ale takovým prvním textem, který měl velký význam, byla „Studie o pokusu v československém trestním právu“ od profesora Nezkusila v prvním čísle ročníku 1959,²¹² tj. od již výše zmíněného autora, který o 33 let později vydal svůj poslední článek v AUCI. Jeho studie z roku 1959 je dodnes citována a uvádí ji například Ústavní soud ve svém známém nálezu z roku 2012, v němž zrušil výrok o uložení výjimečného trestu v případě pokusu vraždy. Vychází zde z autorova závěru o tom, že v případě přípravy a pokusu trestného činu je tzv. typová závažnost vždy nižší než u dokonatého trestného činu.²¹³

Třetí významnou „oblast“, do níž promlouvaly studie publikované v našem časopise, tvořily vždy aktuální otázky v trestním právu, které tvořily diskusi před přijetím nějaké zásadní legislativní změny nebo na takovou změnu reagovaly. Před rokem 2009 šlo o rekodifikaci trestního práva hmotného,²¹⁴ poté zejména o trestní odpovědnost právnických osob,²¹⁵ minulý rok byla horkým tématem dlouho připravovaná a mnohokrát odkládaná rekodifikace trestního práva procesního.²¹⁶ Tyto studie k aktuálním otázkám

práva hmotného. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2007, Vol. LIII, č. 2, s. 65–76.

²¹⁰ K tomu více PELC, V. *Krajní nouze v trestním právu*. Praha: Leges, 2022, s. 174–181.

²¹¹ Viz VANDUCHOVÁ, M. *Zákaz činnosti v československém trestním právu*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia LII*. 1989; nebo VANDUCHOVÁ, M. O systému trestů. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2006, Vol. LII, č. 4, s. 7–42.

²¹² NEZKUSIL, J. *Studie o pokusu v československém trestním právu*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1959, Vol. VI, č. 1.

²¹³ Srov. nález Ústavního soudu z 13. listopadu 2012, sp. zn. III. ÚS 1250/12, publikovaný pod č. 187/2012 Sb. n. a u.

²¹⁴ GRÍVNA, T. – VANDUCHOVÁ, M. (eds.). *Aktuální problémy rekodifikace trestního práva hmotného*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2007, Vol. LIII, č. 2.

²¹⁵ Články uveřejněné v *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 2: JELÍNEK, J. Koncepce trestní odpovědnosti právnických osob. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 2, s. 7–25; PELC, V. Trestní odpovědnost právnických osob za praní peněz. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 2, s. 41–57; DANKOVÁ, K. Kriminologické aspekty trestní odpovědnosti právnických osob. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 2, s. 59–70; BRUNA, E. Trestní odpovědnost právnických osob – srovnání Česká republika a Slovenská republika. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 2, s. 71–89.

²¹⁶ Články uveřejněné v *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 3: PELC, V. Koncept kontradiktornosti v trestním řízení. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 3, s. 7–20; GRÍVNA, T. Problematické aspekty základních zásad trestního řízení v návrhu rekodifikace trestního procesu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 3, s. 21–30; MULÁK, J. Základní zásady trestního řízení – jejich výjimečnost a výjimky z nich. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 3, s. 31–47; KLIMEK, L. Recodification of Slovak Criminal Proceedings: Early Ideas, Concrete Steps, and Its Subsequent Improvement. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX,

trestního práva většinou přispěly ke kvalitnějšímu znění připravované právní úpravy nebo poukázaly na existující problémy a nabídly nová řešení.

12. PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ²¹⁷

Právo životního prostředí jako samostatný obor ve vnitrostátním právu České republiky vzniká až na přelomu 80. a 90. let 20. století, přestože například v oblasti mezinárodního práva veřejného se objevuje již od počátku let sedmdesátých, přesně řečeno od doby konání Stockholmské konference o životním prostředí člověka v r. 1972. Proto se odborné články zaměřené na právo životního prostředí objevují na stránkách časopisu AUCI až od konce 80. let. Do té doby zaznamenáváme spíše příspěvky z oblasti pozemkového práva, jakožto svým způsobem předchůdce práva životního prostředí. Této problematice se v AUCI věnoval především prof. Valér Fábry (emeritní děkan Právnické fakulty UK). Připomeňme alespoň jeho články „Návrh nové ústavy a vlastnictví v zemědělství“ z AUCI 1960 (Supplementum 1)²¹⁸ z vědecké konference k návrhu československé ústavy a dále články v č. 1/1964 „K pojmu a systému a kritériím účelové kategorizace půdy“²¹⁹ a v č. 3/1966 „K základním teoretickým otázkám československého pozemkového práva“.²²⁰

V 70. letech se na stránkách časopisu AUCI pozemkovému právu (a ani právu životního prostředí) nevěnoval nikdo. Až v roce 1986 se v č. 3–4/1986 objevil článek spoluautorů V. Fábry, J. Drobník, M. Pekárek, S. Marchal, „Zvyšování účinnosti pozemkového práva v procesu zdokonalování socialistické zákonnosti“.²²¹ Šlo o první spolupráci akademických pracovníků pražské a brněnské právnické fakulty na stránkách AUCI. Vznik a vývoj československého pozemkového práva shrnul poté v č. 1/1988 prof. Karel Malý.²²² Vycházel ve svém článku především z výše uvedených starších prací prof. Valéra Fábryho a doc. Jaroslava Drobníka.

V té době již byl členem redakční rady AUCI doc. Jaroslav Drobník. Jeho péčí vzniklo koncem 80. let první monotematické číslo zaměřené na tehdy vznikající nový obor, právo životního prostředí. V č. 1/1989, nazvaném „Úloha práva v péči o životní

č. 3, s. 49–58; FENYK, J. – PROVAZNÍK, J. Zajištění informací a věci v návrhu nového trestního řádu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 3, s. 67–84; MUSIL, J. Role přípravného řízení v českém trestním procesu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 3, s. 85–98; ŘÍHA, J. Odvolání a jeho koncepce v návrhu trestního řádu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2023, Vol. LXIX, č. 3, s. 99–114.

²¹⁷ Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

²¹⁸ FÁBRY, V. Návrh nové ústavy a vlastnictví v zemědělství. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1960, Vol. VII, Supplementum 1, s. 75–79.

²¹⁹ FÁBRY, V. K pojmu a systému a kritériím účelové kategorizace půdy. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1964, Vol. XI, č. 1, s. 49–72.

²²⁰ FÁBRY, V. K základním teoretickým otázkám československého pozemkového práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1966, Vol. XIII, č. 3, s. 111–143.

²²¹ FÁBRY, V. – DROBNÍK, J. – PEKÁREK, M. – MARCHAL, S. Zvyšování účinnosti pozemkového práva v procesu zdokonalování socialistické zákonnosti. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1986, Vol. XXXII, č. 3–4, s. 247–254.

²²² MALÝ, K. Vznik a vývoj československého pozemkového práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1988, Vol. XXXIV, č. 1, s. 3–19.

prostředí“²²³ byl otištěn výstup z řešení vládního výzkumného úkolu zadaného kolektivu autorů, akademických pracovníků pražské právnické fakulty, kteří stáli též u zrodu budoucí samostatné katedry práva životního prostředí a jejich spolupracovníků. Jednotlivé příspěvky se týkaly péče o čistotu ovzduší, ochrany vod a ochrany zemědělské a lesní půdy (Jaroslav Drobník,²²⁴ Jiří Šilar,²²⁵ Stanislav Marchal²²⁶). Součástí výstupů zmíněného výzkumného projektu byla také stať prof. Valéra Fábryho na téma ekologickoprávní odpovědnosti, která však byla publikována v témže roce v časopise *Správní právo*.²²⁷

Počátek 90. let byl spojen se vznikem katedry práva životního prostředí na pražské právnické fakultě a s rozvojem oboru. Členem redakční rady AUCI byl stále doc. Jaroslav Drobník. Vědeckými redaktory jednotlivých čísel, monotematicky zaměřených na právo životního prostředí, byli doc. Jaroslav Drobník nebo doc. Václav Mezřícký (tehdejší vedoucí katedry). V č. 2/1994²²⁸ budoucí prof. Milan Damohorský, tehdy ještě odborný asistent, představil koncept právní odpovědnosti v ochraně životního prostředí a položil tak základní rámec systému ekologickoprávní odpovědnosti, později převzatý do stěžejní oborové učebnice.²²⁹

Právu životního prostředí se na stránkách časopisu AUCI logicky věnovali i autoři kolem katedry mezinárodního práva veřejného. V č. 3–4/1998 např. budoucí prof. Jan Ondřej publikoval článek „Mezinárodněprávní ochrana životního prostředí na konci 20. století“.²³⁰

Zásadním číslem pro rozvoj oboru práva životního prostředí bylo monotematické č. 3–4/1999,²³¹ na kterém se pod redakčním vedením vědeckého redaktora doc. Václava Mezříckého podílela prakticky celá katedra a řada zahraničních hostů, tehdejších špiček oboru (Aalders,²³² Christie,²³³ Brandt,²³⁴ Jones²³⁵). Šlo zároveň o první publikační

²²³ *Úloha práva v péči o životní prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1989, Vol. XXXV, č. 1.

²²⁴ DROBNÍK, J. Ochrana zemědělské a lesní půdy. *Úloha práva v péči o životní prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1989, Vol. XXXV, č. 1, s. 63–80.

²²⁵ ŠILAR, J. Ochrana vod. *Úloha práva v péči o životní prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1989, Vol. XXXV, č. 1, s. 23–61.

²²⁶ MARCHAL, S. Péče o čistotu ovzduší. *Úloha práva v péči o životní prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1989, Vol. XXXV, č. 1, s. 7–22.

²²⁷ FÁBRY, V. Ekologická odpovědnost. *Správní právo*. 1988, roč. XXI, č. 3–4, s. 129–144.

²²⁸ DAMOHORSKÝ, M. *Právní odpovědnost v ochraně životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1994, Vol. XL, č. 2.

²²⁹ DAMOHORSKÝ, M. a kol. *Právo životního prostředí*. Praha: C. H. Beck, 2003.

²³⁰ ONDŘEJ, J. Mezinárodněprávní ochrana životního prostředí na konci 20. století. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1998, Vol. XLIV, č. 3–4, s. 73–88.

²³¹ MEZŘICKÝ, V. (ed.). *Životní prostředí a právo. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1999, Vol. XLV, č. 3–4.

²³² AALDERS, M. “You can’t have your cake and eat it”. MEZŘICKÝ, V. (ed.). *Životní prostředí a právo. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1999, Vol. XLV, č. 3–4, s. 145–154.

²³³ CHRISTIE, D. R. Environmental Law in the United States: The Pendulum Swings. MEZŘICKÝ, V. (ed.). *Životní prostředí a právo. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1999, Vol. XLV, č. 3–4, s. 123–131.

²³⁴ BRANDT, E. Bodenschutzgesetzgebung in der Bundesrepublik Deutschland. MEZŘICKÝ, V. (ed.). *Životní prostředí a právo. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1999, Vol. XLV, č. 3–4, s. 133–144.

²³⁵ JONES, B. The Allocation and the Distribution of Environmental Competences: Some General Reflection and some Lessons from the United Kingdom. MEZŘICKÝ, V. (ed.). *Životní prostředí a právo. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1999, Vol. XLV, č. 3–4, s. 155–175.

příležitost tehdejších prvních doktorandů katedry Vojtěcha Stejskala²³⁶ a Michala Sobotky.²³⁷ Z předmluvy doc. Mezřického vyplynulo, že koncem 90. let 20. století již nemuselo právo životního prostředí bojovat o svou existenci, ale že již šlo o plnohodnotný etablovaný obor.

Tzv. nultá léta 21. století představovala na stránkách časopisu AUCI z hlediska oboru práva životního prostředí prezentace témat zejména z oblasti aproximace komunitárního práva a rozvíjení obecné části systému práva životního prostředí. Na stránkách AUCI publikují postupně nejen bardi oboru (Milan Damohorský, Jaroslav Drobník), ale řada čísel AUCI je věnována publikacím článků z disertací prvních úspěšných absolventů doktorského studia práva životního prostředí (Vojtěch Stejskal, Martina Franková, Michal Sobotka, Martin Smolek, Tereza Tichá-Snopková). Vědeckým redaktorem monotematicky zaměřených čísel byli nejprve doc. Mezřický, později prof. Damohorský. Členem redakční rady AUCI byl v té době stále doc. Drobník. Z nejvýznamnějších publikací připomeňme monotematické č. 3–4/2001 s názvem „Vybrané otázky práva životního prostředí a environmentální politiky“²³⁸ kde publikovala Martina Franková stať „Chráněná území a ochranná pásma při ochraně životního prostředí“²³⁹ a Michal Sobotka stať „Právní a ekonomické nástroje ochrany životního prostředí“.²⁴⁰ Monotematické č. 1/2005 s názvem „Právo životního prostředí a jeho prosazování“²⁴¹ přineslo stať Martina Smolka „Implementace a prosazování norem mezinárodního práva a práva ES v oblasti ochrany životního prostředí“²⁴² a stať Vojtěcha Stejskala „Právní odpovědnost za škody na životním prostředí v EU“.²⁴³ Monotematické č. 2/2006 s názvem „Integrace a právo životního prostředí“²⁴⁴ se zabývalo nejen teoretickými aspekty průřezových nástrojů ochrany životního prostředí, ale i právní úpravou tehdy nového

²³⁶ STEJSKAL, V. Právní úprava ochrany přírody a krajiny v České republice. MEZŘICKÝ, V. (ed.). *Životní prostředí a právo. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1999, Vol. XLV, č. 3–4, s. 79–107.

²³⁷ SOBOTKA, M. Administrativně-právní techniky kontroly znečišťování životního prostředí v České republice. MEZŘICKÝ, V. (ed.). *Životní prostředí a právo. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1999, Vol. XLV, č. 3–4, s. 27–35.

²³⁸ FRANKOVÁ, M. – SOBOTKA, M. *Vybrané otázky práva životního prostředí a environmentální politiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2001, Vol. XLVII, č. 3–4.

²³⁹ FRANKOVÁ, M. Chráněná území a ochranná pásma při ochraně životního prostředí. FRANKOVÁ, M. – SOBOTKA, M. *Vybrané otázky práva životního prostředí a environmentální politiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2001, Vol. XLVII, č. 3–4, s. 9–113.

²⁴⁰ SOBOTKA, M. Právní a ekonomické nástroje ochrany životního prostředí. FRANKOVÁ, M. – SOBOTKA, M. *Vybrané otázky práva životního prostředí a environmentální politiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2001, Vol. XLVII, č. 3–4, s. 114–184.

²⁴¹ SMOLEK, M. – STEJSKAL, V. *Právo životního prostředí a jeho prosazování. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2005, Vol. LI, č. 1.

²⁴² SMOLEK, M. Implementace a prosazování norem mezinárodního práva a práva ES v oblasti ochrany životního prostředí. *Právo životního prostředí a jeho prosazování. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2005, Vol. LI, č. 1, s. 9–144.

²⁴³ STEJSKAL, V. Právní odpovědnost za škody na životním prostředí v EU. *Právo životního prostředí a jeho prosazování. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2005, Vol. LI, č. 1, s. 145–160.

²⁴⁴ DAMOHORSKÝ, M. (ed.). *Integrace a právo životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2006, Vol. LII, č. 2.

stavebního zákona (č. 183/2006 Sb.) z pohledu práva životního prostředí. Na textech se podíleli prof. Damohorský,²⁴⁵ doc. Drobník²⁴⁶ a JUDr. Tichá-Snopková.²⁴⁷

Prof. Milan Damohorský přispěl i do čísel zaměřených na jiné právní obory. V č. 1–2/2003 s názvem „Otázky rekodifikace soukromého práva“,²⁴⁸ v rámci kolektivu autorů z Právnické fakulty UK, publikoval stať s názvem „Kodifikace soukromého práva a ochrana životního prostředí“.²⁴⁹ V č. 1–2/2004 s názvem „České právo na prahu EU“²⁵⁰ přispěl statí „České právo životního prostředí v evropském kontextu“.²⁵¹

Pokud jde o otázky mezinárodního práva životního prostředí, sluší se zmínit příspěvky v monotematickém č. 2–3/2002 s názvem „Problémy mezinárodněprávní ochrany životního prostředí“²⁵² (autoři prof. Pavel Šturma,²⁵³ prof. Jan Ondřej,²⁵⁴ JUDr. Jana Zástěrová²⁵⁵). Ve smíšeném č. 4/2006 vyšla stať prof. Juraje Jankuva „Ludské právo na životné prostredie a mechanizmy jeho ochrany v medzinárodnom práve“.²⁵⁶

Druhá dekáda (10. léta) 21. století na stránkách časopisu AUCI přináší opět pravidelné příspěvky z oboru právo životního prostředí. Členem redakční rady AUCI se po doc. Jaroslavu Drobníkovi stává doc. Vojtěch Stejskal. Právo životního prostředí se objevuje nejen v monotematických číslech, ale i ve smíšených číslech. Příspěvky jsou většinou pojaté jako výstupy grantových projektů a témata se zaměřují zejména na prosazování práva životního prostředí do praxe, včetně právní odpovědnosti, dále reflektují vztahy veřejného a soukromého práva z pohledu ochrany životního prostředí a rozsáhlou pozornost věnují právní komparaci.

Pokud jde o klíčová čísla našeho oboru, zmiňme především monotematické č. 3/2011 – pocta k 75. narozeninám a 50 let působení na Právnické fakultě UK

²⁴⁵ DAMOHORSKÝ, M. Integrace a právo životního prostředí. DAMOHORSKÝ, M. (ed.). *Integrace a právo životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2006, Vol. LII, č. 2, s. 9–13.

²⁴⁶ DROBNÍK, J. Nový stavební zákon z pohledu ochrany životního prostředí. DAMOHORSKÝ, M. (ed.). *Integrace a právo životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2006, Vol. LII, č. 2, s. 15–24.

²⁴⁷ TICHÁ, T. Procesní prostředky ochrany životního prostředí: možnosti environmentálního povolování. DAMOHORSKÝ, M. (ed.). *Integrace a právo životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2006, Vol. LII, č. 2, s. 25–220.

²⁴⁸ ŠVESTKA, J. (ed.). *Otázky rekodifikace soukromého práva. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2003, Vol. IL, č. 1–2.

²⁴⁹ DAMOHORSKÝ, M. Kodifikace soukromého práva a ochrana životního prostředí. ŠVESTKA, J. (ed.). *Otázky rekodifikace soukromého práva. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2003, Vol. IL, č. 1–2, s. 175–181.

²⁵⁰ TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu EU. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2.

²⁵¹ DAMOHORSKÝ, M. České právo životního prostředí v evropském kontextu. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu EU. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 227–233.

²⁵² ŠTURMA, P. (ed.). *Problémy mezinárodněprávní ochrany životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2002, Vol. XLVIII, č. 2–3.

²⁵³ ŠTURMA, P. Zásady mezinárodního práva životního prostředí. ŠTURMA, P. (ed.). *Problémy mezinárodněprávní ochrany životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2002, Vol. XLVIII, č. 2–3, s. 9–25.

²⁵⁴ ONDŘEJ, J. Ochrana životního prostředí Antarktidy. ŠTURMA, P. (ed.). *Problémy mezinárodněprávní ochrany životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2002, Vol. XLVIII, č. 2–3, s. 27–59.

²⁵⁵ ZÁSTĚROVÁ, J. Mezinárodněprávní úprava kontroly toxických či jinak nebezpečných látek a lidských aktivit potenciálně ohrožujících životní prostředí. ŠTURMA, P. (ed.). *Problémy mezinárodněprávní ochrany životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2002, Vol. XLVIII, č. 2–3, s. 61–120.

²⁵⁶ JANKUV, J. Ludské právo na životné prostredie a mechanizmy jeho ochrany v medzinárodnom práve. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2006, Vol. LII, č. 4, s. 63–83.

doc. JUDr. Jaroslava Drobніка, CSc.²⁵⁷ Příspěvky na témata lidských práv, právní odpovědnosti a ochrany životního prostředí v právu přispěli Milan Damohorský, „Delikt ní odpovědnost v ochraně životního prostředí“,²⁵⁸ Hana Müllerová, „Aktuální otázky zakotvení lidského práva na životní prostředí v mezinárodním právu“,²⁵⁹ Vojtěch Stejskal, „Trestní odpovědnost jako nástroj prosazování ochrany životního prostředí v evropském kontextu“,²⁶⁰ a Petra Humlíčková, „Právní odpovědnost za ztráty na životním prostředí“. ²⁶¹ Vědeckým redaktorem časopisu byl prof. Damohorský.

Další významnou prezentací oboru, tentokrát dvojnásobnou, bylo získání dvou monotematických čísel AUCI v polovině dekády. Péči vědeckého redaktora doc. Stejskala byly představeny příspěvky z mezinárodní vědecké konference věnované patnáctileté spolupráci představitelů vědy a praxe v oblasti práva životního prostředí z České republiky, Polska a Slovenska. V č. 1/2015²⁶² se 9 autorů z jmenovaných zemí zabývalo problematikou právní odpovědnosti v ochraně životního prostředí. V č. 2/2015²⁶³ se 21 autorů věnovalo právním aspektům ochrany přírody, krajiny, rostlinstva a živočišstva a v druhé části se 7 autorů (tentokrát výlučně z Polska) zabývalo aktuálními otázkami energetické bezpečnosti z pohledu práva. Tato dvě čísla zároveň přispěla k posílení internacionalizace časopisu AUCI.

Monotematické č. 3/2017²⁶⁴ přineslo příspěvky z oblasti zkoumání vztahů soukromého versus veřejného práva v oblasti ochrany životního prostředí. Na obsahu čísla se podíleli autoři z katedry práva životního prostředí PF UK, Ministerstva životního prostředí a Ústavu státu a práva AV ČR. Připomeňme alespoň stať od Hany Müllerové, „Právo žít v příznivém životním prostředí jako nová součást ochrany osobnosti“,²⁶⁵ Martiny Frankové, „Ochrana nejen vlastnického práva osob dotčených výstavbou ve stavebním právu“,²⁶⁶ či Vojtěcha Stejskala „Veřejný, nebo soukromý zájem na ochraně přírody a krajiny?“²⁶⁷

²⁵⁷ DAMOHORSKÝ, M. (ed.). *Lidská práva, právní odpovědnost a ochrana životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2011, Vol. LVII, č. 3.

²⁵⁸ DAMOHORSKÝ, M. Delikt ní odpovědnost v ochraně životního prostředí. DAMOHORSKÝ, M. (ed.). *Lidská práva, právní odpovědnost a ochrana životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2011, Vol. LVII, č. 3, s. 11–18.

²⁵⁹ MÜLLEROVÁ, H. Aktuální otázky zakotvení lidského práva na životní prostředí v mezinárodním právu. DAMOHORSKÝ, M. (ed.). *Lidská práva, právní odpovědnost a ochrana životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2011, Vol. LVII, č. 3, s. 19–44.

²⁶⁰ STEJSKAL, V. Trestní odpovědnost jako nástroj prosazování ochrany životního prostředí v evropském kontextu. DAMOHORSKÝ, M. (ed.). *Lidská práva, právní odpovědnost a ochrana životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2011, Vol. LVII, č. 3, s. 45–56.

²⁶¹ HUMLÍČKOVÁ, P. Právní odpovědnost za ztráty na životním prostředí. DAMOHORSKÝ, M. (ed.). *Lidská práva, právní odpovědnost a ochrana životního prostředí. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2011, Vol. LVII, č. 3, s. 57–227.

²⁶² *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2015, Vol. LXI, č. 1.

²⁶³ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2015, Vol. LXI, č. 2.

²⁶⁴ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 3.

²⁶⁵ MÜLLEROVÁ, H. Právo žít v příznivém životním prostředí jako nová součást ochrany osobnosti. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 3, s. 15–33.

²⁶⁶ FRANKOVÁ, M. Ochrana nejen vlastnického práva osob dotčených výstavbou ve stavebním právu. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 3, s. 45–73.

²⁶⁷ STEJSKAL, V. Veřejný, nebo soukromý zájem na ochraně přírody a krajiny? *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXIII, č. 3, s. 75–83.

Další monotematické č. 3/2019²⁶⁸ se zabývalo aktuálními problémy ochrany životního prostředí v právu z pohledu jedenácti českých a slovenských odborníků z oboru. Připomeňme alespoň statě Aleny Chaloupkové, „Problematika fragmentace krajiny pozemními komunikacemi z pohledu práva“,²⁶⁹ Martiny Frankové, „Plní zákon o ochraně zemědělského půdního fondu svůj účel?“,²⁷⁰ či Terezy Snopkové, „Náhrady za omezení výkonu vlastnického práva při ochraně vodních zdrojů“.²⁷¹

Dvěma příspěvky přispěl do smíšených čísel Vojtěch Stejskal, statí „Právní aspekty udržitelného cestovního ruchu v národních parcích“ v č. 3/2016²⁷² a statí „K zásahům proti škodám způsobených kůrovcem v chráněných přírodních územích podle českého a evropského práva“ v č. 4/2018.²⁷³

Pokud jde o současnou dekádu, 20. léta 21. století zatím z pohledu rozvoje oboru práva životního prostředí na stránkách časopisu AUCI namísto bilancování (na které by už pomalu měl tento obor jisté právo) přinášíme naopak nová témata, podněty, výzvy a perspektivy. Vědeckým redaktorem monotematických čísel bývá doc. Stejskal, člen redakční rady AUCI a od ak. r. 2022/2023 nový vedoucí katedry práva životního prostředí PF UK. V monotematickém č. 1/2020 na téma „Veřejnoprávní a soukromoprávní nástroje energetické a environmentální politiky“²⁷⁴ dostali příležitost zástupci mladé generace právníků z praxe, úspěšných absolventů katedry práva životního prostředí PF UK Eduard Klobouček, „Evropské a české atomové právo v kontextu práva energetického a práva životního prostředí (renesance, nebo úpadek?)“,²⁷⁵ Leoš Kudlík, „Průkaz energetické náročnosti budov jako nástroj energetických úspor“,²⁷⁶ a Jan Vévoda, „Vybrané otázky využitelnosti soukromoprávních nástrojů k ochraně životního prostředí“.²⁷⁷

²⁶⁸ STEJSKAL, V. (ed.). *Aktuální problémy ochrany životního prostředí v právu. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXXV, č. 3.

²⁶⁹ CHALOUPKOVÁ, A. Problematika fragmentace krajiny pozemními komunikacemi z pohledu práva. STEJSKAL, V. (ed.). *Aktuální problémy ochrany životního prostředí v právu. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXXV, č. 3, s. 21–33.

²⁷⁰ FRANKOVÁ, M. Plní zákon o ochraně zemědělského půdního fondu svůj účel? STEJSKAL, V. (ed.). *Aktuální problémy ochrany životního prostředí v právu. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXXV, č. 3, s. 35–44.

²⁷¹ SNOPOKOVÁ, T. Náhrady za omezení výkonu vlastnického práva při ochraně vodních zdrojů. STEJSKAL, V. (ed.). *Aktuální problémy ochrany životního prostředí v právu. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXXV, č. 3, s. 45–54.

²⁷² STEJSKAL, V. Právní aspekty udržitelného cestovního ruchu v národních parcích. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2016, Vol. LXII, č. 3, s. 49–56.

²⁷³ STEJSKAL, V. K zásahům proti škodám způsobených kůrovcem v chráněných přírodních územích podle českého a evropského práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2018, Vol. LXIV, č. 4, s. 197–207.

²⁷⁴ STEJSKAL, V. (ed.). *Veřejnoprávní a soukromoprávní nástroje energetické a environmentální politiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2020, Vol. LXVI, č. 1.

²⁷⁵ KLOBOUČEK, E. Evropské a české atomové právo v kontextu práva energetického a práva životního prostředí (renesance, nebo úpadek?). STEJSKAL, V. (ed.). *Veřejnoprávní a soukromoprávní nástroje energetické a environmentální politiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2020, Vol. LXVI, č. 1, s. 9–34.

²⁷⁶ KUDLÍK, L. Průkaz energetické náročnosti budov jako nástroj energetických úspor. STEJSKAL, V. (ed.). *Veřejnoprávní a soukromoprávní nástroje energetické a environmentální politiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2020, Vol. LXVI, č. 1, s. 35–43.

²⁷⁷ VÉVODA, J. Vybrané otázky využitelnosti soukromoprávních nástrojů k ochraně životního prostředí. STEJSKAL, V. (ed.). *Veřejnoprávní a soukromoprávní nástroje energetické a environmentální politiky. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2020, Vol. LXVI, č. 1, s. 45–66.

Ve smíšeném č. 1/2021 publikovala další úspěšná mladá absolventka doktorského studia pražské katedry práva životního prostředí PF UK Lenka Hlaváčová stať na téma „Účast veřejnosti na rozhodovacích procesech v rámci ochrany životního prostředí – proč je řádná implementace nezbytná“.²⁷⁸ Jednalo se o aktuální problematiku a jedno z nejzávažnějších témat práva životního prostředí vůbec.

Monotematické č. 1/2022²⁷⁹ bylo opět zaměřené na aktuální palčivá témata oboru práva životního prostředí ve světě změněném pandemií koronaviru, přičemž šance opět využili především zástupci nové mladé generace odborníků na právo životního prostředí z právnických fakult v Praze a Olomouci, ale i Ministerstva životního prostředí, Ústavu státu a práva AV ČR či z Právnické fakulty polské Univerzity v Katovicích. Byla zde publikována také recenze zásadní srovnávací monografie polského prof. Wojciecha Radeckiho²⁸⁰ „Prawna ochrona środowiska w Polsce, Czechosłowacji, Czechach i Słowacji: studium prawno porównawcze“.²⁸¹ Recenzovaná monografie je v podstatě vyvrcholením životního díla pana profesora, které shrnuje dosavadní poznatky v oblasti systému práva životního prostředí z hlediska porovnání právních řádů Polska, Česka a Slovenska.

V posledních letech probíhá v oboru diskuse o podobě a postavení pomalu se rozvíjející oblasti tzv. klimatického práva a jeho poměru k právu životního prostředí. V této souvislosti připomeňme dosud poslední monotematické č. 1/2024²⁸² a příspěvky na „klimatická a environmentální“ témata z pohledu práva. Z obsahu zmiňme alespoň stať Martiny Frankové, „Lidskoprávní aspekty klimatické litigace“,²⁸³ Piera Orlandina, „Změna klimatu a limity odpovědnosti států“,²⁸⁴ Vojtěcha Stejskala, „Dilema ochrany klimatu z pohledu práva: podpora obnovitelných zdrojů energie versus ochrana biodiverzity“,²⁸⁵ či Elif Naz Němec a Milana Damohorského, „Climate Litigation in Europe: a Discussion about Emerging Trends in the Context of Principle of Non-regression“.²⁸⁶

Příspěvky z oboru práva životního prostředí jsou zařazeny do redakčního plánu AUCI i pro rok 2025.

²⁷⁸ HLAVÁČOVÁ, L. Účast veřejnosti na rozhodovacích procesech v rámci ochrany životního prostředí – proč je řádná implementace nezbytná. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2021, Vol. LXV, č. 1, s. 85–102.

²⁷⁹ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 1.

²⁸⁰ Prof. hab. Dr. Wojciech Radecki, dr. h. c., je emeritní vedoucí oddělení práva životního prostředí Polské akademie věd ve Wroclavi a hostující profesor na Právnické fakultě UK.

²⁸¹ STEJSKAL, V. Radecki, Wojciech. Prawna ochrona środowiska w Polsce, Czechosłowacji, Czechach i Słowacji: studium prawno porównawcze. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2022, Vol. LXVIII, č. 1, s. 119–122.

²⁸² *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 1.

²⁸³ FRANKOVÁ, M. Lidskoprávní aspekty klimatické litigace. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 1, s. 9–19.

²⁸⁴ ORLANDIN, P. Změna klimatu a limity odpovědnosti států. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 1, s. 21–30.

²⁸⁵ STEJSKAL, V. Dilema ochrany klimatu z pohledu práva: podpora obnovitelných zdrojů energie versus ochrana biodiverzity. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 1, s. 31–43.

²⁸⁶ NAZ NĚMEC, E. – DAMOHORSKÝ, M. Climate Litigation in Europe: a Discussion about Emerging Trends in the Context of Principle of Non-regression. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2024, Vol. LXX, č. 1, s. 111–130.

13. MEZINÁRODNÍ PRÁVO²⁸⁷

Od samotného počátku existence časopisu AUCI se na jeho stránkách pravidelně objevují také články i delší studie autorů, kteří působili či dodnes působí na katedře mezinárodního práva. Ta přitom až do r. 1993 pokrývala jak mezinárodní právo veřejné (MPV), tak mezinárodní právo soukromé (MPS). Tento příspěvek se však zaměřuje jen na příspěvky z oboru MPV (dále jen „mezinárodní právo“). Přitom nešlo jen o běžná čísla časopisu, ale také často monografická čísla (původně označována *AUCI Monographia*), později bez tohoto označení, ale obsahující skutečné monografie napsané typicky jedním autorem. Mnohdy šlo o zásadní práce, včetně disertačních nebo habilitačních spisů. Časopis AUCI tak při tehdy omezených publikačních možnostech vlastně zčásti suploval knižní monografie.

Mezi takové starší významné práce (navíc někdy publikované i v cizích jazycích) patří práce tehdy docentů, později profesorů Michaela Mildeho („The problems of Liabilities in International Carriage by Air“ z r. 1963),²⁸⁸ Čestmíra Čepelky („Les conséquences juridiques du délit en droit international contemporain“ z r. 1965)²⁸⁹ a Miroslava Potočného („Deklarace zásad mírového soužití“ z r. 1972).²⁹⁰

Nebyly to však jen monografické studie, ale i klasické články na důležitá a aktuální témata, kterými autoři z katedry mezinárodního práva obohatili časopis. Mezi jinými to byl dr. Vladimír Paul, který napsal v angličtině článek „Klausule ‚rebus sic stantibus‘ v mezinárodních smlouvách“ (č. 2/1970),²⁹¹ prof. Miroslav Potočný, „Zásada nevměšování“ (č. 3/1968),²⁹² prof. Zdeněk Kučera, jenž uveřejnil ve francouzštině článek „Smlouvy a dohody uzavírané mezinárodními organizacemi“ (č. 2/1969).²⁹³

V některých případech vycházejí také „katedrální“ čísla s příspěvky řady autorů na různá témata, např. č. 1/1975.²⁹⁴ I když některá témata či články lze považovat za poplatné době, přesto část má nesporně svou teoretickou a informační hodnotu, např. „K pojmu ‚zásady‘ mezinárodního práva“ (Č. Čepelka),²⁹⁵ „K boji o uznání a plné uplatnění práva vnitrozemských států na svobodný přístup k moři“ (prof. V. Kopal),²⁹⁶ nebo

²⁸⁷ Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.

²⁸⁸ MILDE, M. *The problems of Liabilities in International Carriage by Air. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia I.* 1963.

²⁸⁹ ČEPELKA, M. *Les conséquences juridiques du délit en droit international contemporain. Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia III.* 1965.

²⁹⁰ POTOČNÝ, M. Deklarace zásad mírového soužití. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XVII.* 1972.

²⁹¹ PAUL, V. The Doctrine “rebus sic stantibus” in International Treaties (Klausule „rebus sic stantibus“ v mezinárodních smlouvách). *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1970, Vol. XVI, č. 2, s. 163–193.

²⁹² POTOČNÝ, M. Zásada nevměšování. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1968, Vol. XV, č. 3, s. 27–49.

²⁹³ KUČERA, Z. Le convention et accord conclus par les organisations internationales (Smlouvy a dohody uzavírané mezinárodními organizacemi). *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1969, Vol. XVI, č. 2, s. 119–141.

²⁹⁴ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1975, Vol. XXI, č. 1.

²⁹⁵ ČEPELKA, Č. K pojmu „zásady“ mezinárodního práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1975, Vol. XXI, č. 1, s. 17–24.

²⁹⁶ KOPAL, V. K boji o uznání a plné uplatnění práva vnitrozemských států na svobodný přístup k moři. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica.* 1975, Vol. XXI, č. 1, s. 37–51.

„Institucionální zajištění evropské bezpečnosti a spolupráce“ (M. Potočný).²⁹⁷ Analytický přínos k řešení aktuálních teoretických otázek obsahuje také č. 1/1977 s článkem Č. Čepelky („Pojem ‚socialistické mezinárodní právo‘ a jus cogens“),²⁹⁸ který reagoval na tehdy používaný pojem netradičním způsobem, a to v kontextu s kognitními normami obecného mezinárodního práva, jejichž existenci definitivně potvrdila Vídeňská úmluva o smluvním právu (1969).

Rovněž v 80. letech minulého století vycházejí pod hlavičkou AUCI některé zásadní monografické studie, jako práce Č. Čepelky „Smlouva a obyčej v mezinárodním právu“ (1984),²⁹⁹ popř. K. Růžičky „Diagonální smlouvy v procesu socialistické ekonomické integrace“ (1988).³⁰⁰ Objevují se také články mladších autorů z katedry, jako je příspěvek „K formám kodifikace mezinárodního práva“ od dr. Petra Tomky,³⁰¹ který se později stal soudcem a předsedou Mezinárodního soudního dvora.

Od začátku 90. let se pak rozšiřuje počet autorů a tematická pestrost příspěvků z mezinárodního práva. Také přestává vycházet řada *Monographia*, ale zvyšuje se počet běžných čísel, a to po určitou dobu až na pět ročně. Hned v č. 5/1990 vychází studie „Mezinárodněprávní ochrana lidských práv“ z pera prof. Č. Čepelky.³⁰² V následujícím roce vycházejí hned dvě „katederní“ čísla. Jedno (č. 1/1991),³⁰³ věnované spíše otázkám mezinárodního práva soukromého a obchodního či postavení jednotlivců, obsahuje mimo jiné články týkající se Washingtonské úmluvy o řešení investičních sporů (Vladimír Kostka),³⁰⁴ nebo československého cizineckého práva (Květoslav Růžička).³⁰⁵ Druhé tematické číslo (č. 4–5/1991)³⁰⁶ se zaměřuje na mezinárodní právo veřejné a otázky evropské integrace, jako nový celoevropský bezpečnostní systém (M. Potočný),³⁰⁷ rozvoj prostředků pokojného řešení mezinárodních sporů (V. Kopal),³⁰⁸ Smlouva o konvenčních ozbrojených silách v Evropě (J. Ondřej),³⁰⁹ Rada Evropy a evropské právo (S.

²⁹⁷ POTOČNÝ, M. Institucionální zajištění evropské bezpečnosti a spolupráce. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1975, Vol. XXI, č. 1, s. 81–89.

²⁹⁸ ČEPELKA, Č. Pojem „socialistické mezinárodní právo“ a jus cogens. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1977, Vol. XXIII, č. 1, s. 3–29.

²⁹⁹ ČEPELKA, Č. *Smlouva a obyčej v mezinárodním právu*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia XLIII*. 1984.

³⁰⁰ RŮŽIČKA, K. *Diagonální smlouvy v procesu socialistické ekonomické integrace*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica: Monographia L*. 1988.

³⁰¹ TOMKA, P. K formám kodifikace mezinárodního práva. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1985, Vol. XXXI, č. 3, s. 221–235.

³⁰² ČEPELKA, Č. Mezinárodněprávní ochrana lidských práv. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1990, Vol. XXXVI, č. 5, s. 3–54.

³⁰³ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 1.

³⁰⁴ KOSTKA, V. Washingtonská úmluva o řešení investičních sporů mezi státy a příslušníky z druhých států z 18. 3. 1965. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 1, s. 3–18.

³⁰⁵ RŮŽIČKA, K. Československé cizinecké právo. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 1, s. 65–86.

³⁰⁶ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 4–5.

³⁰⁷ POTOČNÝ, M. Nový celoevropský bezpečnostní systém. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 4–5, s. 5–20.

³⁰⁸ KOPAL, V. K úsilí o rozvoj prostředků pokojného řešení mezinárodních sporů, zvláště v Evropě. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 4–5, s. 21–44.

³⁰⁹ ONDŘEJ, J. Smlouva o konvenčních ozbrojených silách v Evropě a kontrola jejího dodržování. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 4–5, s. 45–62.

Hýbnerová),³¹⁰ evropský standard ochrany lidských práv (Č. Čepelka)³¹¹ a Evropská unie – cíl integračního vývoje evropských společenství (I. Jiruška).³¹²

V tomto období se objevují také monografické studie jako součásti běžných čísel AUCI, např. „Kontrola drog a potlačování nedovoleného obchodu s nimi v mezinárodním právu“ (č. 3–4/1994).³¹³ Dočasně se také v 90. letech časopis potýkal s menším počtem článků, jakož i nepravidelností a zpožděním při vydávání časopisu. To se zlepšilo po roce 2006 a od roku 2015 AUCI vycházejí zcela pravidelně.

Po roce 2000 pak převládají monotematická čísla, která přinášejí buď články autorů z dané katedry, nebo řešitelů grantových projektů. Přibývají také noví, mladší autoři. Příkladem těchto čísel jsou „Problémy mezinárodněprávní ochrany životního prostředí“ (č. 2–3/2002)³¹⁴ s příspěvky Pavla Šturmy,³¹⁵ Jana Ondřeje³¹⁶ a Jany Zástěrové,³¹⁷ nebo „Odpověď mezinárodního práva na hrozby mezinárodní bezpečnosti“ (č. 3/2005)³¹⁸ s příspěvky J. Ondřeje,³¹⁹ V. Bílkové,³²⁰ J. Kratochvíla,³²¹ S. Hýbnerové³²² a P. Šturmy.³²³

³¹⁰ HÝBNEROVÁ, S. Rada Evropy a evropské právo – právní rozbor. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 4–5, s. 63–92.

³¹¹ ČEPELKA, Č. Evropský standard ochrany lidských práv. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 4–5, s. 93–108.

³¹² JIRUŠKA, I. Evropská unie – cíl integračního vývoje evropských společenství a Evropská politická spolupráce. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 4–5, s. 109–117.

³¹³ ŠTURMA, P. *Kontrola drog a potlačování nedovoleného obchodu s nimi v mezinárodním právu*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1994, Vol. XL, č. 3–4.

³¹⁴ ŠTURMA, P. (ed.). *Problémy mezinárodněprávní ochrany lidských práv*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2002, Vol. XLVIII, č. 2–3.

³¹⁵ ŠTURMA, P. *Zásady mezinárodního práva životního prostředí*. ŠTURMA, P. (ed.). *Problémy mezinárodněprávní ochrany životního prostředí*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2002, Vol. XLVIII, č. 2–3, s. 9–25.

³¹⁶ ONDŘEJ, J. *Ochrana životního prostředí Antarktidy*. ŠTURMA, P. (ed.). *Problémy mezinárodněprávní ochrany životního prostředí*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2002, Vol. XLVIII, č. 2–3, s. 27–59.

³¹⁷ ZÁSTĚROVÁ, J. *Mezinárodněprávní úprava kontroly toxických či jinak nebezpečných látek a lidských aktivit potenciálně ohrožujících životní prostředí*. ŠTURMA, P. (ed.). *Problémy mezinárodněprávní ochrany životního prostředí*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2002, Vol. XLVIII, č. 2–3, s. 61–120.

³¹⁸ ŠTURMA, P. (ed.). *Odpověď mezinárodního práva na hrozby mezinárodní bezpečnosti*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2005, Vol. LI, č. 3.

³¹⁹ ONDŘEJ, J. *Odzbrojení na počátku 21. století – vzestup a pád*. ŠTURMA, P. (ed.). *Odpověď mezinárodního práva na hrozby mezinárodní bezpečnosti*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2005, Vol. LI, č. 3, s. 47–76.

³²⁰ BÍLKOVÁ, V. *Preemptivní a preventivní sebeobrana z pohledu mezinárodního práva*. ŠTURMA, P. (ed.). *Odpověď mezinárodního práva na hrozby mezinárodní bezpečnosti*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2005, Vol. LI, č. 3, s. 77–118.

³²¹ KRATOCHVÍL, J. *Humanitární intervence v současném mezinárodním právu*. ŠTURMA, P. (ed.). *Odpověď mezinárodního práva na hrozby mezinárodní bezpečnosti*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2005, Vol. LI, č. 3, s. 119–143.

³²² HÝBNEROVÁ, S. *Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP) a Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP) EU: výzvy, možnosti a meze*. ŠTURMA, P. (ed.). *Odpověď mezinárodního práva na hrozby mezinárodní bezpečnosti*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2005, Vol. LI, č. 3, s. 145–173.

³²³ ŠTURMA, P. *Lze vynucovat některé mezinárodní závazky za použití síly?* ŠTURMA, P. (ed.). *Odpověď mezinárodního práva na hrozby mezinárodní bezpečnosti*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2005, Vol. LI, č. 3, s. 9–45.

Dalším takovým příkladem je č. 4/2009 s titulem „Mezinárodní humanitární práva – 60. výročí Ženevských úmluv z roku 1949“³²⁴ pod vědeckou redakcí Jana Ondřeje a Pavla Šturmy, které obsahuje 14 článků a další tři diskusní příspěvky.

Rovněž druhá dekáda nového století přinesla řadu článků z oboru mezinárodního práva. Jen příkladem lze uvést článek o individuálním právu na odškodnění závažných porušení mezinárodního humanitárního práva (č. 1/2010).³²⁵ Č. 1/2013³²⁶ bylo věnováno ochraně menšin, zde bych zmínil alespoň články prof. J. Kuklíka,³²⁷ dr. R. Petráše³²⁸ nebo prof. H. Ch. Scheue,³²⁹ které se tematikou zabývají v historické perspektivě i z pohledu mezinárodního práva.

V č. 2/2014³³⁰ vyšlo také sympozium na téma „Mezinárodní a lidskoprávní aspekty občanství Unie“ s pěti články členů a externích spolupracovníků katedry mezinárodního práva. Č. 4/2015³³¹ přineslo také několik článků k menšinové tematice z pohledu mezinárodního práva (M. Forejtová,³³² V. Bílková,³³³ H. Ch. Scheu,³³⁴ R. Petráš³³⁵).

Velmi zajímavé je mezioborové č. 4/2017 na téma „Význam Hanse Kelsena pro současnou právní vědu“,³³⁶ kde nechybí ani příspěvky autorů z katedry mezinárodního práva, například stať „Kelsen jako předchůdce dnešního mezinárodně právního konstitucionalismu“ (P. Šturma).³³⁷

V posledních letech se postupně na stránkách AUCI objevují stále více i články mladších autorů (č. 4/2019, č. 3/2021), např. S. Šindelkové (k spornému řízení

³²⁴ ŠTURMA, P. – ONDŘEJ, J. (eds.). *Mezinárodní humanitární práva – 60. výročí Ženevských úmluv z roku 1949. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2009, Vol. LV, č. 4.

³²⁵ ŠTURMA, P. Nový trend v odpovědnosti státu: individuální právo na odškodnění obětí závažných porušení mezinárodního humanitárního práva? PRÁŠKOVÁ, H. – KOPECKÝ, M. (eds.). *O veřejné správě. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2010, Vol. LVI, č. 1, s. 73–80.

³²⁶ KUKLÍK, J. – PETRÁŠ, R. (eds.). *Právo a menšiny. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2013, Vol. LIX, č. 1.

³²⁷ KUKLÍK, J. Britská diplomacie, československá otázka a konec meziválečného systému smluv o ochraně menšin v letech 1938–1945. KUKLÍK, J. – PETRÁŠ, R. (eds.). *Právo a menšiny. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2013, Vol. LIX, č. 1, s. 247–263.

³²⁸ PETRÁŠ, R. Zánik mezinárodněprávní ochrany menšin z éry Společnosti národů a Pařížská mírová konference 1946–1947. KUKLÍK, J. – PETRÁŠ, R. (eds.). *Právo a menšiny. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2013, Vol. LIX, č. 1, s. 267–275.

³²⁹ SCHEU, H. CH. Pařížské mírové smlouvy v kontextu mezinárodního práva. KUKLÍK, J. – PETRÁŠ, R. (eds.). *Právo a menšiny. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2013, Vol. LIX, č. 1, s. 299–310.

³³⁰ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2014, Vol. LX, č. 2.

³³¹ *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2015, Vol. LXI, č. 4.

³³² FOREJTOVÁ, M. Možnosti podpory Ukrajiny a krajanům na Ukrajině ze strany České republiky jako člena EU. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2015, Vol. LXI, č. 4, s. 191–199.

³³³ BÍLKOVÁ, V. Legalita ozbrojené intervence na ochranu krajanů. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2015, Vol. LXI, č. 4, s. 201–212.

³³⁴ SCHEU, H. CH. Postavení „mateřské země“ a příbuzné menšiny z hlediska mezinárodní ochrany lidských práv. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2015, Vol. LXI, č. 4, s. 169–182.

³³⁵ PETRÁŠ, R. Tradice mezinárodněprávní ochrany menšin a iniciativy „mateřských států“ menšin. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2015, Vol. LXI, č. 4, s. 149–159.

³³⁶ KUKLÍK, J. – ŠTURMA, P. (eds.). *Význam Hanse Kelsena pro současnou právní vědu. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 4.

³³⁷ ŠTURMA, P. Kelsen jako předchůdce dnešního mezinárodně právního konstitucionalismu. KUKLÍK, J. – ŠTURMA, P. (eds.). *Význam Hanse Kelsena pro současnou právní vědu. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2017, Vol. LXIII, č. 4, s. 41–53.

u Mezinárodního soudního dvora),³³⁸ V. D'Evereux (k postavení menšin na území Izraele),³³⁹ nebo Š. Pepríka (právní režim přírodních zdrojů na nebeských tělesech).³⁴⁰

Ačkoli mezinárodní právo je často považováno na PF UK za jeden z menších oborů, na stránkách časopisu AUCI bylo vždy velmi výrazně a důstojně zastoupené. Platí to i dnes, kdy většina autorů má možnosti a ambice publikovat své vědecké výstupy také v jiných časopisech a v zahraničí. Čím dál více publikací našich autorů vychází cizojazyčně, především v angličtině. Přesto věřím, že i nadále bude na stránkách AUCI vycházet mnoho delších i kratších studií z mezinárodního práva.

14. EVROPSKÉ PRÁVO³⁴¹

Obor evropského práva patří k nejmladším právním oborům pěstovaným na naší Právnické fakultě, a tím pádem i reflektovaným na stránkách časopisu AUCI. Hlavním důvodem je skutečnost, že před rokem 1989 československá oficiální doktrína neuznávala ani Evropská společenství (dále jen „ES“), ani evropské právo. Sovětský svaz a většina zemí RVHP, včetně Československa, považovaly přenesení pravomocí členských států ES na orgány Společenství za odporující zásadám mezinárodního práva. Komise ES naproti tomu namítala, že RVHP nemá vnější pravomoci, srovnatelné s pravomocemi Společenství, a nemůže proto být náležitým partnerem v jednáních s ES.³⁴² Tento stav trval až do druhé poloviny osmdesátých let. Evropské právo bylo proto pojímáno spíše kriticky v rámci extenzifikace práva mezinárodního. Rok 1989 pochopitelně v Československu znamenal zásadní krok ke změně postojů vůči ES a jejich právnímu řádu. Nejen že byla ES uznána jako nadnárodní společenství, nadané mezinárodněprávní subjektivitou k uzavírání mezinárodních obchodních smluv, ale evropský právní řád se dostal do úzkého kontaktu s právním řádem československým. První odborně, ale i ideologicky vyvážené články se proto na stránkách časopisu AUCI začaly objevovat až na počátku 90. let. V č. 4–5 z roku 1991 jsou to například články Ivana Jirušky³⁴³ nebo Stanislavy Hýbnerové.³⁴⁴

V roce 1993 byla na Právnické fakultě UK založena katedra evropského práva. Svým způsobem bylo v nečlenské zemi EU věcí nevidanou mít takto ukotvenou výuku, ale i potenciál vědecké produkce evropského práva. Pokud se nemýlím, bylo to v naší

³³⁸ ŠINDELKOVÁ, S. Jurisdikce Mezinárodního soudního dvora ve sporných věcech: stoletý příběh vlajkové lodi mezinárodní spravedlnosti. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXV, č. 4, s. 89–119.

³³⁹ D'EVEREUX, V. Vybrané právní otázky související s postavením Jeruzaléma jakožto hlavního města států Izrael a Palestina. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2019, Vol. LXV, č. 4, s. 121–146; D'EVEREUX, V. K postavení menšin na území státu Izrael v kontextu mezinárodního práva a zákona o národním státě. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2021, Vol. LXVII, č. 3, s. 129–152.

³⁴⁰ PEPRÍK, Š. Právní režim přírodních zdrojů na nebeských tělesech. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2021, Vol. LXVII, č. 3, s. 153–166.

³⁴¹ Prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.

³⁴² TOMÁŠEK, M. Historické souvislosti vývoje českého práva při přípravě na vstup do EU. *Právněhistorické studie*. 2007, č. 38, s. 249–277.

³⁴³ JIRUŠKA, I. Evropská unie – cíl integračního vývoje evropských společenství a Evropská politická spolupráce. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 4–5, s. 109–117.

³⁴⁴ HÝBNEROVÁ, S. Rada Evropy a evropské právo – právní rozbor. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1991, Vol. XXXVII, č. 4–5, s. 63–92.

zemi první pracoviště svého druhu.³⁴⁵ Jak později u příležitosti vstupu naší země do EU napsal na stránkách zvláštního dvojčísla časopisu AUCI děkan Právnické fakulty Vladimír Kindl: „*V novodobých dějinách univerzitní výuky práva na území ČR nelze zřejmě najít srovnatelný případ, kdy pro výuku jakéhokoliv systému práva a pro jeho vědecké pěstování bylo vytvořeno a personálně vybaveno pracoviště o jedenáct let a čtyři měsíce dříve, než se tento ‚teoretický‘ právní systém stal systémem platného a přímo působícího práva. Ostatně v okamžiku, kdy tento útvar vznikl, nebylo ani přibližně určitelné, jak bude tato lhůta dlouhá.*“³⁴⁶ S přesností právního historika popsal Vladimír Kindl tamtéž i počátky katedry evropského práva. Připomněl, že 20. května 1991 byly rektoru Univerzity Karlovy Radimu Paloušovi předány podklady pro účast ČSFR v programu Jean Monnet, v jehož rámci hradila Evropská komise náklady na zřízení a provoz „evropských kateder“. Byl zahájen příslušný proces, na jehož konci 8. ledna 1992 katedra s podporou Evropské komise zřízena nebyla. Proto se, jak připomněl Vladimír Kindl, vedení fakulty rozhodlo zřídit katedru bez vnější pomoci. Zřízení katedry evropského práva schválilo kolegium děkana 14. září 1992 a na návrh děkana Valentina Urfuse ji schválil 8. září 1992 Akademický senát. Činnost zahájila katedra evropského práva 1. únorem 1993.

Vliv založení katedry evropského práva byl na produkci vědecké tvorby pro časopis AUCI významný. Příspěvky byly zaměřené buď výlučně na problematiku přibližování našeho práva právu evropskému, anebo ukazovaly, jak evropské právo ovlivňuje významná odvětví našeho práva vnitrostátního. Pokud jde o prvně jmenovaný okruh problematiky, postup přibližování našeho práva právu evropskému už od roku 1991 počítal se dvěma po sobě následujícími přechodnými obdobími s tím, že náš právní řád bude muset akceptovat právní řád Společenství v jeho celistvosti a že budeme vázáni v souvislosti se zamýšleným vstupem do ES i normami, které se staly součástí evropského práva ještě před naším přistoupením.³⁴⁷ Když Česká republika podala dne 17. ledna 1996 oficiální přihlášku na členství v Evropské unie, změnily se formální okolnosti pro harmonizaci našeho práva s právem ES. U vědomí zásady „*acquis communautaire*“ byla Česká republika jako oficiální kandidát na členství v EU vázána už nikoliv jen neformálně, ale přímo povinností přijmout právní řád Společenství v jeho celistvosti ve znění všech předpisů, které byly přijaty před naším vstupem do EU. Je paradoxem, že tato nová historická okolnost proces sblížení českého práva s právem ES počátkem roku 1996 nijak neakcelerovala a uvedený stav trval zhruba do poloviny roku 1997. Proč tomu tak bylo, je těžké posoudit. Jako nejpravděpodobnější vysvětlení se jeví okolnost, že v letech 1996–1997 byla Evropská unie primárně orientována na jiné úkoly, zejména na připravované zavedení jednotné měny euro. Na straně České republiky byly nejpravděpodobnějšími okolnostmi zpomalení procesu sblížení práva narůstající ekonomické problémy, které vedly až k vládní krizi, k pádu vlády koncem

³⁴⁵ TOMÁŠEK, M. *Bilanční zpráva 60*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2023, s. 68.

³⁴⁶ KINDL, V. Několik slov úvodem. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 10.

³⁴⁷ Srov. např. RYCHETSKÝ, P. Vývoj právního řádu po 17. listopadu 1989 a výhled dalších systémových změn právního řádu. *Právník*. 1992, roč. 131, č. 3–4, 185–192.

roku 1997 a k předčasným parlamentním volbám v červnu 1998.³⁴⁸ Tento okruh na stránkách časopisu AUCI významně sumarizoval Jiří Zemánek v roce 1997.³⁴⁹ Druhý okruh problematiky, totiž pronikání evropského práva do konkrétních odvětví platného vnitrostátního práva, osvětlilo například zvláštní číslo časopisu AUCI z roku 2000 pod vedením Ireny Pelikánové.³⁵⁰

Jak již bylo nepřímě zmíněno, při příležitosti vstupu naší země do EU bylo vydáno zvláštní dvojčíslo AUCI č. 1–2/2004 (editor Michal Tomášek).³⁵¹ Obsahovalo řadu příspěvků na tehdy aktuální témata. Na prvním místě to byla analýza tehdy hojně diskutovaného návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu.³⁵² Dvojčíslo zřetelně ukázalo, že vstup do Evropské unie a evropské právo nejsou jen úzkou odbornou záležitostí autorů z katedry evropského práva (Richard Král,³⁵³ Pavel Svoboda,³⁵⁴ Michal Tomášek³⁵⁵ nebo Jiří Zemánek³⁵⁶), ale vyjádřili se k němu i kolegyňe a kolegové z jiných oborů: finanční právo (Petr Kotáb a Vít Ossendorf³⁵⁷), mezinárodní právo soukromé (Monika Pauknerová³⁵⁸), mezinárodní právo veřejné (Pavel Šturma³⁵⁹), občanské právo hmotné (Jan Rubeš³⁶⁰), občanské právo procesní (Alena Macková³⁶¹), pracovní právo (Jan Pichrt³⁶²),

³⁴⁸ TOMÁŠEK, M. Historické souvislosti vývoje českého práva při přípravě na vstup do EU. *Právněhistorické studie*. 2007, č. 38, s. 249–277.

³⁴⁹ ZEMÁNEK, J. Implementace směrnic Evropské unie v právním řádu České republiky. PAVLÍČEK, V. (ed.). *O vztahu ústavního a mezinárodního práva*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 1997, Vol. XLIII, č. 1, s. 87–96.

³⁵⁰ PELIKÁNOVÁ, I. (ed.). *K otázkám harmonizace s evropským právem*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2000, č. 3–4.

³⁵¹ TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2.

³⁵² ZEMÁNEK, J. – TICHÝ, L. – KRÁL, R. – SVOBODA, P. – TOMÁŠEK, M. Posudek k návrhu Ústavy Evropské unie. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 13–29.

³⁵³ KRÁL, R. Ústavní soud po vstupu České republiky do Evropské unie. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 85–94.

³⁵⁴ SVOBODA, P. Postavení mezinárodních smluv v právu Evropských společenství. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 111–125.

³⁵⁵ TOMÁŠEK, M. Závěry vědeckého redaktora. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 279–286.

³⁵⁶ ZEMÁNEK, J. Ústavní zakotvení účinků práva Evropské unie v České republice. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 45–58.

³⁵⁷ KOTÁB, P. – OSSENDORF, V. Erwägungen zum Gedanken der institutionellen Vereinigung der staatlichen Aufsicht über den Finanzmarkt im Hinblick auf den Beitritt der Tschechischen Republik zur Europäischen Union. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 245–264.

³⁵⁸ PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé a české právo. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 133–143.

³⁵⁹ ŠTURMA, P. Charta základních práv Evropské unie. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 95–110.

³⁶⁰ RUBEŠ, J. Evropský kodex soukromého práva: sen z říše pohádek nebo jistá budoucnost? TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 169–181.

³⁶¹ MACKOVÁ, A. Česká advokacie a vstup České republiky do Evropské unie. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 157–168.

³⁶² PICHRT, J. Agenturní zaměstnávání v českém právním řádu a praxi. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie*. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 211–226.

právní dějiny (Karolina Adamová³⁶³), právo autorské (Jan Kříž³⁶⁴), právo sociálního zabezpečení (Gabriela Munková³⁶⁵ a Věra Štangová³⁶⁶), právo životního prostředí (Milan Damohorský³⁶⁷), správní právo (Richard Pomahač³⁶⁸), teorie práva (Jan Wintř³⁶⁹), ústavní právo (Jan Kysela³⁷⁰ a Jana Reschová³⁷¹) nebo zdravotnické právo (Ondřej Dostál³⁷²). V roce dvacátého výročí vstupu Česka do Evropské unie ve spojení se sedmdesátým výročím založení časopisu AUCI pozorujeme, že se evropské právo stalo pravidelným tématem na stránkách AUCI, ať už samo o sobě, nebo ve spojení s jinými obory platného práva. Přes výraznou přítomnost evropského práva ve vědeckém prostoru fakulty i v časopise AUCI, zejména po vzniku katedry evropského práva v roce 1993, stojí za zmínku, že v redakční radě časopisu se tento obor dočkal zastoupení až po třinácti letech. Dne 31. března 2006 jmenoval děkan Právnické fakulty Aleš Gerloch členem redakční rady AUCI docenta katedry evropského práva Michala Tomáška.

prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
sturma@prf.cuni.cz

doc. JUDr. PhDr. Pavel Maršálek, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
marsalep@prf.cuni.cz

prof. JUDr. Václav Pavlíček, CSc., dr. h. c.
Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni
pavlicek@prf.cuni.cz

doc. JUDr. Miroslav Sedláček, Ph.D., LL.M.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
sedlacek@prf.cuni.cz

³⁶³ ADAMOVÁ, K. Idea federalismu Františka Palackého – inspirace pro evropskou integraci. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 127–132.

³⁶⁴ KRÍŽ, J. Některé právní aspekty komunikace s veřejností. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 145–155.

³⁶⁵ MUNKOVÁ, G. Nové trendy evropské rodinné politiky. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 199–210.

³⁶⁶ ŠTANGOVÁ, V. Evropský model sociálního zabezpečení. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 183–198.

³⁶⁷ DAMOHORSKÝ, M. České právo životního prostředí v evropském kontextu. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 227–233.

³⁶⁸ POMAHAČ, R. Řádná péče v evropském správním právu. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 235–243.

³⁶⁹ WINTŘ, J. Právně politická metoda evropské integrace a návrh evropské ústavy. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 31–43.

³⁷⁰ KYSELA, J. Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu jako smlouva podle čl. 10a Ústavy České republiky a role národních parlamentů v ní. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 59–73.

³⁷¹ RESCHOVÁ, J. Zákonodárná moc v procesu evropské integrace. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 75–84.

³⁷² DOSTÁL, O. Právní charakter zásahu do lidského těla v českém a evropském právu. TOMÁŠEK, M. (ed.). *České právo na prahu Evropské unie. Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2004, Vol. L, č. 1–2, s. 265–278.

prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy (emeritní profesorka)
a.winterova@email.cz

prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
cernas@prf.cuni.cz

prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
pauknero@prf.cuni.cz

prof. JUDr. Kristina Koldinská, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
koldinsk@prf.cuni.cz

prof. JUDr. Jan Pichrt, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
pichrt@prf.cuni.cz

prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni
kopeckym@ksp.zcu.cz

prof. JUDr. Radim Boháč, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
bohac@prf.cuni.cz

JUDr. Roman Vybíral, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
vybiralr@prf.cuni.cz

doc. JUDr. Bc. Vladimír Pelc, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
pelc@prf.cuni.cz

doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
stejskal@prf.cuni.cz

prof. JUDr. PhDr. Michal Tomášek, DrSc.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
tomasekm@prf.cuni.cz